

Självständigt arbete i krigsvetenskap, 15 hp

<i>Författare</i> Major Stefan Friberg, Trängregementet		<i>Program</i> FHS ChP 0709
<i>Handledare</i> Fil. Mag Ingvar Sjöblom/FHS MVI Överstelöjtnant Michael Dorn/FHS MVI		
<p><u>Expeditionära operationer, snabbinsatser och logistik</u></p> <p>Försvarsmakter genomgår en transformering som en följd av omvärldsutvecklingen. Dessutom har EU ambitioner att spela en större och aktivare roll. Transformeringen innebär en utveckling mot att delta i snabba och kortsiktiga operationer. Detta innebär förmåga till expeditionära operationer och snabbinsatser vilket ställer många krav, ett av dem är inom logistikens område. En fungerande logistik är en förutsättning.</p> <p>Syftet är att undersöka vilka kriterier som krävs för att genomföra expeditionära operationer och snabbinsatser med fokus på logistik.</p> <p>Uppsatsen är en beskrivande studie bestående av en kvalitativ textanalys av begreppen expeditionära operationer, snabbinsatser och logistik med framtagande av kriterier, samt en kvalitativ textanalys av två fallstudier, brittiska <i>Operation Palliser</i> i maj 2000 och det svenska deltagandet i Tchad-insatsen 2008, följt av en analys där kriterierna operationaliseras på fallstudierna.</p> <p>Resultatet definierar ett antal kriterier samt anger ett antal slutsatser som måste uppfyllas avseende innehåll och åtgärder för att förmågan till expeditionära operationer, snabbinsatser och logistik ska vara möjlig. Slutsatserna är bland annat att kunna lämna sitt område, disponerandet av tiden samt att logistiken måste vara med från början med en gemensam logistik.</p> <p><u>Nyckelord:</u> expeditionära operationer, snabbinsatser, logistik, Sierra Leone, Tchad.</p>		

Expeditionary Operations, Rapid Reaction and Logistics

Armed Forces are going through a transformation as a consequence of the development in the world. In Addition the European Union has ambitions. The transformation means to deploy units and resources, in addition this should happen quickly and in short-term operations. This mean having the capability in expeditionary operations, rapid reaction operations and putting high demands in different areas, one is in the logistical area. A working logistic is a pre-requisite.

The aim of this thesis is to examine which criteria are needed to accomplish expeditionary operations, rapid reaction operations with a focus on logistics.

The thesis is a descriptive study consisting of a qualitative text-analysis of expeditionary operations, rapid reaction operations and logistics with development of criteria. It's also a qualitative text-analysis of two case-studies, the British Operation Palliser in May 2000 and the Swedish participation in EUFOR/ Chad 2008. An analysis follows in where the criteria have been operational in the case-studies.

The result of the study draw a number of criteria and conclusions that must be fulfilled in relation to substance and measures before the capability exists carry out expeditionary operations, rapid reaction operations and logistics. The conclusions are among others the capability to leave national areas and the use of time. Logistics must also be involved from the beginning and it msut be joint.

Key words: expeditionary operations, rapid reaction operations, logistics, Sierra Leone, Chad.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING.....	4
1.1 Bakgrund och problemformulering.....	4
1.2 Syfte	5
1.3 Frågeställningar.....	5
1.4 Centrala begrepp	5
1.5 Avgränsning	6
1.6 Tidigare forskning och studier	7
1.7 Disposition	10
2 METOD.....	12
2.1 Inledning	12
2.2 Metod.....	12
2.3 Uppsatsens validitet och reliabilitet	14
2.4 Etik	15
3 BEGREPPSANALYS	16
3.1 Inledning	16
3.2 Expeditionära operationer	16
3.3 Snabbinsatser	18
3.4 Logistik	20
3.5 Sammanfattning och svar på fråga 1	25
4 FALLSTUDIE AV <i>OPERATION PALLISER</i> OCH TCHAD-INSATSEN	27
4.1 Inledning	27
4.2 Operation Palliser.....	27
4.3 Tchad-insatsen	30
4.4 Likheter och skillnader.....	35
4.5 Sammanfattning och svar på fråga 2.....	36
5 ANALYS.....	37
5.1 Inledning	37
5.2 Expeditionära operationer.....	37
5.3 Snabbinsatser	38
5.4 Logistik	39
5.5 Slutsatser och svar på fråga 3.....	42
6 SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION.....	45
6.1 Sammanfattning	45
6.2 Diskussion.....	46
7 REFLEKTION	47
7.1 Resultatet.....	47
7.2 Fortsatt forskning och studie.....	47
8 KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING.....	48
8.1 Tryckta källor.....	48
8.2 Internet	49
8.3 Opublicerade källor.....	50
8.4 Övriga källor	50
BILAGOR	51
Bilaga 1 Intervjufrågor till Peter Bendle 2008-11-11	51

1 INLEDNING

1.1 Bakgrund och problemformulering

Många försvarsmakter genomgår en transformering som en följd av kalla krigets slut och Warszawa-paktens upplösning. Samt som en följd av den globalisering som sker av samhället samt uppkomsten av nya krig. Ytterligare en faktor för europeiska länder har varit ambitioner inom EU att spela en större och aktivare roll i världen för att fullfölja strategiska mål. Här spelar alla maktmedel en roll där militära medel kan användas till tidiga, snabba och vid behov kraftfulla insatser.¹ Transformeringen innebär en utveckling från att delta i etablerade och långsiktiga operationer till att även kunna delta i snabba och kortsiktiga. Denna utveckling ryms inom en FN-, EU- och NATO-kontext, där Sverige som nation är en del.² Ett tydligt och konkret resultat inom EU är uppsättandet av *EU Battlegroups* vilket är snabbinsatsstyrkor med definierade krav avseende tider och volymer.³

Nyckelbegrepp i förmågeutvecklingen är att kunna sättas in långt borta och snabbt – expeditionär förmåga och snabbinsatsförmåga. Denna utveckling ställer många krav, ett av dem är inom logistikens område. En fungerande logistik är en grundläggande förutsättning för att kunna verka snabbt och långt borta.⁴ Inom logistiken möts brukarens behov av varierande förutsättningar som exempelvis miljön, typ av konflikt, avstånd, bristande infrastruktur och att det idag ej endast är en försvarsgren eller en nation inblandad utan istället flera försvarsgrenar, *joint*, och multinationellt, *combined*.

I Försvarsberedningens rapport *Försvar i användning* anges att utgående från målen för det militära försvaret ska Försvarsmakten tillsammans med andra kunna försvara Sverige och upprätthålla svenska grundläggande värden och intressen. Vidare anges att detta ska ske genom insatser globalt, i Europa, i det svenska närområdet och på det egna territoriet.⁵ I *Försvar i användning* framgår det en hög ambition avseende Sveriges förmåga att kunna delta i insatser.⁶

I Försvarsmakten återspeglas utvecklingen genom uppsättande av registerförband med olika syften och beredskapstider. Dessa förband har delvis satts in men ofta i olika ad hoc- lösningar vilket kan exemplifieras genom insatsen i Tchad av TD 01 där improvisationer fick ske för att dels få förbandet på plats och dels en snabb om utbildning och nyrekrytering för att förbandet skulle kunna vara användbart. Utvecklingen återspeglas även genom uppsättandet av NBG 08

---

¹ EU (2003) *Ett säkert Europa i en bättre värld, En europeisk säkerhetsstrategi*.

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIISV.pdf> (2008-11-24), sid 11.

² Försvarsdepartementet (2008), *Försvar i användning*, Ds 2008:48. Stockholm: Regeringskansliet, s. 31.

³ EU-upplysningen (2008), *Snabbinsatsstyrkor*. <http://www.eu-upplysningen.se/Amnesomraden/Utrikes-och-sakerhetspolitik/Militar-och-civil-krishantering/Snabbinsatsstyrkor/> (2008-11-18).

⁴ Försvarsdepartementet (2008), *Försvar i användning*, s. 38.

⁵ Försvarsdepartementet (2008), *Försvar i användning*, s. 26-27. Målet för det militära försvaret är att tillsammans med andra, inom och utom landet, aktivt värna svenska grundläggande värden och intressen genom att förebygga och hantera konflikter och krig, säkerställa landets suveränitet och skydda samhället och dess funktionalitet. Uppgifterna är förutom att försvara Sverige även att upptäcka och avvisa kränkningar av det svenska territoriet samt att med befintliga förmågor och resurser kunna bistå det övriga samhället och andra myndigheter vid behov.

⁶ Försvarsdepartementet (2008), *Försvar i användning*, s. 46-47.

som kännetecknades av hög beredskap och begränsad tid för insats samt en allsidig sammansättning för att kunna lösa olika typer av uppgifter.⁷ I *Lessons Learned* från NBG 08 framgår dock en brist på ett fastställt logistisk koncept och hur övningsverksamheten bedrevs.⁸

Utgående från ovanstående är logistiken en förutsättning för att kunna verka långt borta och snabbt men ett problem verkar vara hur, när och på vilket sätt logistiken skapar förutsättningarna. Konkret syns problemet genom de improvisationer som behövdes i den svenska delen av Tchad-insatsen och den brist som verkar ha funnits i NBG 08 avseende ett fastställt logistikkoncept. En övergripande fråga är vilka kriterier som krävs för att logistiken ska understödja expeditionära operationer och snabbinsatser?

1.2 Syfte

Syftet är att undersöka vilka kriterier som krävs för att genomföra expeditionära operationer och snabbinsatser med fokus på logistik.

1.3 Frågeställningar

- Vad innebär begreppen expeditionära operationer, snabbinsatser och logistik samt vilka kriterier kan ställas för att värdera dem?
- Hur genomfördes brittiska *Operation Palliser* och det svenska deltagandet i Tchad-insatsen avseende helhet och logistik?
- Utgående från *Operation Palliser* och det svenska deltagandet i Tchad-insatsen, vilka slutsatser kan göras avseende innehåll och åtgärder för att uppfylla kriterierna?

1.4 Centrala begrepp

Expeditionära operationer

Detta begrepp kan knytas till olika delar som operationer, förmåga och insatsstyrka. En definition på expeditionära operationer från Försvarmakten är:⁹

Att åstadkomma operativ effekt i syfte att uppnå ett gemensamt strategiskt mål. Detta omfattar allsidigt samarbete med andra parter under tidskritiska, säkerhetskritiska och resurskritiska förhållanden i ett krävande och avlägset operationsområde.

Snabbinsatsstyrkor

Snabbinsatsstyrkor definieras enligt de krav som EU ställer på insatser med *EU Battlegroups*. Uppgifter för snabbinsatsstyrkor utgår från de så kallade Petersbergsuppgifterna och omfattar humanitära insatser, räddningsinsatser, fredsbevarande insatser och militär krishantering. Snabbinsatsstyrkorna ska dessutom kunna genomföra uppgifter från EU:s säkerhetsstrategi, till exempel avrustningsoperationer och stöd till tredje land i kampen mot terrorismen. Uppsättandet av snabbinsatsstyrkor sker av ett eller flera länder i samverkan med en rotation var 6:e månad,

⁷Försvarmakten (2007) *Idé blir verklighet – Nordic Battlegroup redo för insats*.

<http://www.mil.se/sv/Nyheter/OBs-nyhetsbrev/Nyhetsbrev-23-nov-2007/> (2008-11-24).

⁸Försvarmakten (2008), *Nordic Battlegroup Force Headquarters Sweden, Lessons Learned 2008*, LedR beteckning 01800[1].21154, *Bilaga 1 Final Lessons Learned Report from NBG 08*. Enköping: Försvarmakten, s. 68 och 75.

⁹Försvarmakten (2008), *Expeditionär Förmåga, Analytiskt Koncept, Vision, Krav och Utveckling*. Stockholm: Försvarmakten, s. 9.

beredskapen omfattar två snabbinsatsstyrkor över tiden. Ramvillkoren för snabbinsatsstyrkor är att styrkan ska omfatta cirka 1500 man och ska kunna vara på plats inom 10 dagar efter det att beslut om insats har fattats, uthålligheten i ett område är 30 till 120 dagar.¹⁰ Denna definition är viktig trots att ingen av de två fallstudierna som genomförs, *Operation Palliser* och Tchad-insatsen, var en insats med *EU Battlegroups*. Ovan beskrivna krav för snabbinsatsstyrkor ingår i det fortsatta arbetet inom EU och i Försvarmakten.

Logistik

Begreppet kan definieras mer eller mindre generellt från civil och militär logistik. Försvarmaktens definition av logistik framgår i *Doktrin för gemensamma operationer* och är likalydande med NATO:s. Definitionen är;¹¹

Logistik omfattar planering och genomförande av förflyttningar och vidmakthållande av stridskrafter samt omhändertagande av sjuka och skadade. I sin vidaste betydelse är logistik den verksamhet som vid militära operationer innefattar

- *konstruktion och utveckling, anskaffning, lagring, transport, distribution, underhåll, avveckling och avyttrande av materiel*
- *transporter*
- *anskaffning eller konstruktion, underhåll, drift och avyttrande av anläggningar och faciliteter*
- *anskaffning och tillhandahållande av tjänster*
- *stöd med hälso- och sjukvård.*

Logistiken har en stödjande roll för att resurser anskaffas och finns gripbara för att nyttjas vilket även framgår i *Doktrin för gemensamma operationer* i och med att logistiken ska skapa handlingsfrihet för dem som ska genomföra verksamheten.¹²

1.5 Avgränsning

En expeditionär operation är oftast endast första delen i en operation. Därefter avslutas den eller övergår i en fortsättnings-/ stabiliseringsoperation. En avgränsning är att uppsatsen endast avhandlar expeditionära operationer och ej fortsättnings- och stabiliseringsoperationer. I de fall där fortsättnings- och stabiliseringsoperationer nämns används dessa synonymt med varandra.

Logistik i Försvarmakten omfattar stöd till de båda huvudverksamheterna. Dels förmågeskapande produktion vilket spänner från stöd till långsiktig materielanskaffning och till stöd av grundorganisationens dagliga verksamhet. Här återfinns också krav på konkurrensutsättning, resurseffektivitet och rationalitet. Dels förmågeutnyttjande operationer/ insatser där stödet beskrivs med fem punkter. För det första stöd till operationer och insatser över hela konfliktskalan, nationellt och internationellt. För det andra att de grundläggande principerna i logistikkonceptet ska vara detsamma oavsett var någonstans i världen en operation/ insats genomförs. För det tredje att operativa och taktiska krav ska styra utformning och genomförande. För det fjärde att främre nivåns logistikresurser utgörs av insatsförbandens logistikenheter. För

¹⁰ EU-upplysningen (2008), *Snabbinsatsstyrkor* (2008-11-18).

¹¹ Försvarmakten (2005), *Doktrin för gemensamma operationer*. Stockholm: Försvarmakten, s. 45, jämför med hur det formuleras i NATO (2007), *NATO Logistics Handbook*. http://www.nato.int/docu/logi-en/logistics_hndbk_2007-en.pdf (2008-11-26), s. 4.

¹² Försvarmakten (2005), *Doktrin för gemensamma operationer*, s. 45-46.

det femte att bakre nivån består av FMLOG samt andra nationella och internationella, militära och civila resurser.¹³ Avseende genomförandet av logistik i Försvarsmakten sker logistikledningen på strategisk nivå för att skapa resurser för genomförandet. På operativ nivå för att fördela tillgängliga resurser till den taktiska nivån för att skapa handlingsfrihet och uthållighet för insatsförbanden i operationsområdet och på taktisk nivå för att distribuera understöd med förnödenheter och tjänster till enskilda förband.¹⁴ Vid operativ och taktisk verksamhet indelas logistik i de operativa och taktiska stödfunktionerna förnödenhetsförsörjning, teknisk tjänst, kommunikationstjänst samt hälso- och sjukvårdstjänst.¹⁵ I grundsynen anges som Försvarsmaktens logistikkoncept att fem grundläggande principer ska vara vägledande vid planering och genomförande av logistik, dessa är helhetssyn, behovsstyrd logistik, resurseffektivitet, anpassad tillgänglighet, interoperabilitet.¹⁶ En avgränsning är att logistik endast behandlas avseende stöd till förmågeutnyttjande operationer/ insatser.

1.6 Tidigare forskning och studier

Det pågår en stor mängd forskning, utveckling och arbeten inom expeditionära operationer och snabbinsatser. En avkastning av detta är olika doktriner och koncept. Forskningen och studierna indelas i två olika grupper utifrån uppsatsens uppbyggnad. Första delen härrör till begreppsanalysen. Andra delen knyts till fallstudierna av brittiska *Operation Palliser* i maj 2000 och det svenska deltagandet i Tchadinsatsen 2008.

Begreppsanalysen

Avseende expeditionära operationer och snabbinsatser har det varit förvånande att upptäcka hur lite det trots allt finns klart, fastställt och publicerat inom dessa områden. Avseende logistik finns det rent allmänt mer om militär och civil logistik men ändå en begränsad mängd. Logistik inom expeditionära operationer och snabbinsatser har en undanskymd roll men framhålls allt som oftast som en absolut förutsättning. Av det underlag som finns internt i Försvarsmakten bygger förvånansvärt mycket på enskilda personers tankar och *PowerPoint* vilket har en begränsad användbarhet utifrån att det kan tolkas på många olika sätt.

Boken *Armed Forces and Society in Europe* avhandlar förhållandet mellan försvarsmakter och samhället i Europa uppbyggt runt åtta olika tematiska ämnen bestående av uppbyggnad och syfte med försvarsmakter.¹⁷ Boken har i uppsatsen använts som en grund för den generella och övergripande delen av kriteriet expeditionära operationer. Försvarsberednings rapport *Försvar i användning* syftar till att skapa ett mer användbart försvar med ökad operativ effekt och är utarbetat av försvarsberedningen.¹⁸ Högkvarterets *Rapport från perspektivstudien hösten 2007 – Ett hållbart försvar för framtida säkerhet* är en perspektivstudie vilket är Försvarsmaktens redskap för att identifiera vägvalsfrågor för den framtida utformningen och utvecklingen i ett 20-

---

¹³ Försvarsmakten (2007), *Försvarsmaktens Grundsyn Logistik*. Stockholm: Försvarsmakten, sid 21, jämför även med s 11-12.

¹⁴ Försvarsmakten (2007), *Försvarsmaktens Grundsyn Logistik*, s. 19.

¹⁵ Försvarsmakten (2007), *Försvarsmaktens Grundsyn Logistik*, s. 10, jämför även med skrivelsen i Försvarsmakten (2005), *Doktrin för gemensamma operationer*, s. 45.

¹⁶ Försvarsmakten (2007), *Försvarsmaktens Grundsyn Logistik*, s. 13.

¹⁷ Forster, Anthony (2006), *Armed Forces and Society in Europe*. Houndsmills: Palgrave Macmillan.

¹⁸ Försvarsdepartementet (2008), *Försvar i användning*.

årigt perspektiv. Denna specifika studie redovisar förslag till koncept för Försvarens utveckling på lång sikt.¹⁹ Rapporten och studien har använts i uppsatsen för att ge en spårbarhet till den högsta nationella nivån såväl politiskt och militärt avseende deras vilja och inriktning med Försvarens utveckling. Rapporten och studien har använts vid härledningen av kriterier inom expeditionära operationer och snabbinsatser men även för logistiken. Försvarens utvecklingsenhet, FMKE, har utvecklat och presenterade i oktober 2008 *Expeditionär Förmåga, Analytiskt Koncept, Vision, Krav och Utveckling* som avhandlar expeditionär förmåga på ett militärstrategiskt plan.²⁰ Konceptet är på militärstrategisk nivå och är analytiskt, innebärande att det inte är fullständigt till innehåll avseende omfattning och detaljeringsgrad. Konceptet beskriver den framtida expeditionära operationens karaktäristik samt formulerar en vision om metod och förmågor som krävs för att i framtiden genomföra expeditionära operationer.²¹ Konceptet ska fortsätta att utvecklas och även utvecklas på lägre nivåer samt inom funktionsområden som logistik. Konceptet har i uppsatsen använts vid härledningen av kriterier inom expeditionära operationer, snabbinsatser och logistik. Konceptet har dessutom kompletterats med samtal med överstelöjtnant Stefan Flygelholm, Ledningsstaben utveckling försvarens utvecklingsenhet, LEDES UTV FMKE, Lars-Åke Hansson, Analytiker, Försvarets forskningsinstitut, FOI och övlt/försvarensmaktsingenjör, Tekn Dr, Arne Norlander, LEDES UTV FMKE angående Försvarens utveckling och arbete med expeditionära operationer.²² Vid Försvarens högskolan pågår det forskning av Ingvar Sjöblom som har presenterat en forskningsrapport, *Expeditionära operationer och förmågor*. Det övergripande syftet är att studera innebörden och konsekvenserna av att implementera expeditionär förmåga i Sverige, dessutom syftar forskningsrapport till att diskutera översättningar till svenska, konsekvenser för svenska Försvarens utformning samt öka kompetensen inom Försvarens högskolan.²³ Forskningsrapporten har främst använts till kriteriet expeditionära operationer. Det finns en C-uppsats skriven av Claes Svanqvist om expeditionär förmåga, *Svenska expeditionära luftstridskrafter* vars syfte är att undersöka i vilken utsträckning de svenska luftstridskrafternas transformering går mot en expeditionär förmåga. Denna har ej använts.²⁴

---

¹⁹ Högkvarteret (2007), *Rapport från perspektivstudien hösten 2007 – Ett hållbart försvar för framtida säkerhet*, HKV beteckning 23 382:63862. Stockholm: Försvarens utveckling,

²⁰ Försvarens utveckling (2008), *Missiv till Analytiskt Koncept för Expeditionär Förmåga*, HKV beteckning 01 400:77671. Stockholm: Försvarens utveckling och Försvarens utveckling (2008), *Expeditionär Förmåga, Analytiskt Koncept, Vision, Krav och Utveckling*.

²¹ Försvarens utveckling (2008), *Expeditionär Förmåga, Analytiskt Koncept, Vision, Krav och Utveckling*, s. 4.

²² Samtal med överstelöjtnant Stefan Flygelholm, Ledningsstaben utveckling försvarens utvecklingsenhet, LEDES UTV FMKE, Lars-Åke Hansson, Analytiker, Försvarets forskningsinstitut, FOI och överstelöjtnant/försvarensmaktsingenjör, Tekn Dr, Arne Norlander, LEDES UTV FMKE 2008-10-29 angående Försvarens utveckling och arbete med expeditionära operationer.

²³ Sjöblom, Ingvar (2008), *Expeditionära operationer och förmågor*, FHS beteckning 955/8:1. Stockholm: Försvarens högskolan, sid 7-8.

²⁴ Svanqvist, Claes (2008) *Svenska expeditionära luftstridskrafter?*, FHS beteckning 1450/7:1. Stockholm: Försvarens högskolan.

Framtagandet av kriterierna inom logistik har utgått från två böcker, *Operational Logistics, The Art and Science of Sustaining Military Operations* och *Powering War, Modern Land Force Logistics* en NATO-handbok, *NATO Logistic Handbook* och *Försvarsmaktens Grundsyn Logistik*.²⁵ Alla dessa används eller har använts vid utbildning i logistik vid Försvarshögskolan. Ett brittiskt logistikreglemente *Logistics for Joint Operations* från 2007 har även använts. Detta är försvarsmaktsgemensamt och avhandlar logistiken ur detta perspektiv och även kombinationen nationellt och multinationellt. Reglementet ska även påvisa hur olika delar av logistiken interagerar och tillsammans utgör den operativa logistiken för en deployerad styrka. Reglementet beskriver logistik på strategisk, operativ och taktisk nivå inom ramen för att påvisa vikten av försvarsmaktsgemensam logistik och hur det bäst kan implementeras.²⁶ I Försvarsmakten har det brittiska konsultföretaget BMT Reliability Consultants Ltd och det svenska konsultföretaget Imminent Concepts erhållit uppdraget att överse Försvarsmaktens logistik. Dessa har dessutom genomfört en utvärdering av logistiken under NBG:s slutövning hösten 2007. Genom sina uppdrag för Försvarsmakten har dessa konsultföretag ett stort inflytande på utvecklingen av logistiken varvid de är relevanta att avhandla i uppsatsen. I arbetet med uppsatsen har Peter Bendle vid BMT Reliability Consultants Ltd intervjuats avseende expeditionära operationer, snabbinsatser och logistik.²⁷

Fallstudierna

Trots att det är mer än åtta år mellan *Operation Palliser* och uppsatsens skrivande finns det endast en begränsad mängd källor. I böcker om Sierra Leone avhandlas *Operation Palliser* väldigt kortfattat, ett exempel är *Peacekeeping in Sierra Leone, the story of UNAMSIL* vilken är skriven inom ett projekt i FN:s regi och syftar till att avhandla FN:s roll i Sierra Leone, tidspannet i boken är 1995-2007.²⁸ En annan bok är *A Dirty War in West Africa, the RUF and the Destruction of Sierra Leone* vilken är skriven av en journalist som har verkat i området och anges vara en kombination av journalistiskt reportage och historisk analys, med start i början av 1900-talet men med fokus från 1990-talet till 2004.²⁹ Boken *Operation Barras, The SAS Rescue Mission: Sierra Leone 2000* avhandlar en fritagningsoperation av tillfångatagna brittiska soldater genomförd av brittiska specialförband, denna del är dock en tämligen liten del. Boken ger en historisk bakgrund till Sierra Leone och till de olika fredsoperationer samt den brittiska operationen.³⁰ Boken *Rapid Reaction Forces* presenterar olika snabbinsatsförband från Storbritannien och USA och i ett kapitel avhandlas den brittiska operationen.³¹

---

²⁵ Kress, Moshe (2002) *Operational Logistics, The Art and Science of Sustaining Military Operations*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers Group, Foxtron, P D (1994) *Powering War, Modern Land Force Logistics*. London: Brassey's (UK) Ltd, NATO (2007), *NATO Logistics Handbook* (2008-11-26) och *Försvarsmaktens Grundsyn Logistik*.

²⁶ Ministry of Defence (2007), *Logistics for Joint Operations, Joint Doctrine Publication 4-00, Third Edition*. Swindon: Ministry of Defence och Försvarsmakten (2007), bakgrund och syfte för reglementet s. iii-iv.

²⁷ Intervju med Peter Bendle, BMT Reliability Consultants Ltd 2008-11-11. Peter Bendle tjänstgjorde i brittiska armén 1980-2002 och vid brittiska försvarsdepartementet 2002-2007. Sedan 2007 är han konsult vid BMT Reliability Consultants Ltd, han har haft en rad konsultuppdrag för Försvarsmakten.

²⁸ Olonisakin, Funmi (2008), *Peacekeeping in Sierra Leone, the story of UNAMSIL*. Boulder: Lynne Rienner Publishers Inc.

²⁹ Gberie, Lansana (2005), *A Dirty War in West Africa, the RUF and the Destruction of Sierra Leone*. Bloomington: Indiana University Press.

³⁰ Fowler, William (2005), *Operation Barras, The SAS Rescue Mission: Sierra Leone 2000*. London: Cassell.

³¹ Allen, Patrick (2002), *Rapid Reaction Forces*. Shrewsbury: Airlife Publishing Ltd.

Network Centric Operations (NCO) Case Study, The British Approach to Low-Intensity Operations: Part II från Kings College är en fallstudie om det brittiska förhållningssättet till lågintensiva operationer där ett kapitel avhandlar *Operation Palliser*.³² Slutligen har det vid Försvarshögskolan, strategisk-/ operativa logistikkursen, hösten 2008 genomförts en föreläsning av Peter Bendle och David Heaton från BMT Reliability Consultants Ltd omfattande insatslogistik där *Operation Palliser* avhandlades från ett operativt och logistiskt perspektiv.³³

Tchad-insatsen avslutades i samband med att uppsatsen påbörjades varvid det finns en begränsad mängd om insatsen. Från Försvarsmakten finns det slutrapporterna från förbandet TD 01 och dess fortsättning TD 01F.³⁴ Dessutom har Marintaktiska staben genomfört erfarenhetsseminarium under en dag.³⁵ Marintaktiska staben har sammanställt ett utkast på en erfarenhetsrapport avseende logistik.³⁶ Avseende ren fakta finns det en mängd underlag på internet från EU och Försvarsmakten. En källa som ej har använts och som jag ej heller haft del av är rapporten avseende deployeringen. Denna är hemlig varvid den ej varit aktuell att använda i en öppen uppsats.³⁷ Avseende Tchad-materialet är det viktigt med en källkritisk granskning, detta beroende på att slutrapporterna och utkastet till erfarenheter avseende logistik är skrivet av dem som genomförde insatsen. Utgående från de källkritiska kraven äkthet, oberoende, samtidighet och tendens är materialet användbart.³⁸ Det kravet som är problematiskt är om det finns en tendens materialet, vad har skrivits och vad har man valt att inte skriva. Min uppfattning är att det finns en balans mellan positivt, negativt och förbättringsåtgärder i slutrapporter och erfarenhetsrapporten.

1.7 Disposition

Kapitel ett är en inledning där bland annat problemformulering, syfte och frågeställningar presenteras. Kapitlet avhandlar även centrala begrepp, avgränsningar samt forsknings- och studieläget.

Kapitel två avhandlar den vetenskapliga metoden avseende hur informationen inhämtats samt hur arbetet har genomförts metodmässigt. Validiteten och reliabiliteten samt etiken diskuteras.

---

³² King's College (2007), *Network Centric Operations (NCO) Case Study, The British Approach to Low-Intensity Operations: Part II*.

<http://www.oft.osd.mil/initiatives/new/docs/LIO%20Part%20II%20Final%20with%20UK%20MOD%20Release.pdf> (2008-11-19). King's College anges som författare då det ej finns en fysisk person angiven som huvudförfattare eller redaktör, däremot står det i *Part I* att 17 olika namngivna personer har varit de huvudsakliga bidragsgivarna.

³³ Föreläsning av Peter Bendle och David Heaton på strategiska/ operativa logistikkursen vid Försvarshögskolan avseende insatslogistik 2008-12-02. Peter Bendle deltog personligen i planering och genomförandet *Operation Palliser* vid sin tjänstgöring i brittiska armén. David Heaton har ett förflutet som logistikofficer i brittiska flygvapnet och är i konsult vid BMT Reliability Consultants Ltd.

³⁴ Försvarsmakten (2008), TD01 Slutrapport, TD01 beteckning 01 200:60134. Stockholm: Försvarsmakten och Försvarsmakten (2008), TD01F Slutrapport, TD01F beteckning 01 200:4232. Stockholm: Försvarsmakten.

³⁵ Marintaktiska stabens erfarenhetsseminarium Tchad- insatsen 2008-11-21.

³⁶ Försvarsmakten/ Marintaktiska staben/ M 4 (2008), *Utkast! Erfarenheter Logistik, Från Sveriges insats I Tchad 2008*.

³⁷ E-post med Mj Andreas Nordén, Marintaktiska staben/ M4 2009-01-08.

³⁸ Esaiasson P, Gilljam M, Oscarsson H & Wängnerud L (2003) *Metodpraktikan*. Stockholm: Norstedts Juridik AB, upplaga 2:1, s. 307-313.

I kapitel tre sker en begreppsanalys av begreppen expeditionära operationer, snabbinsats och logistik för att härleda och definiera ett antal kriterier för begreppen. Kapitlet är strukturerat utifrån de källor som avhandlas. Sist i kapitlet besvaras den första frågeställningen.

Kapitel fyra är en fallstudie av *Operation Palliser* i maj 2000 och det svenska deltagandet i Tchad-insatsen 2008, vidare avhandlas likheter och skillnader mellan de två. Fallstudierna syftar till att klargöra fakta avseende allmän bakgrund, händelseförlopp, lednings- och lydheidsförhållanden samt logistiken. Sist i kapitlet besvaras den andra frågeställningen.

I kapitel fem operationaliseras kriterierna för de tre begreppen i de två operationerna/ insatserna för att undersöka om och i vilken grad kriterierna uppfylls för att dra slutsatser avseende innehåll och åtgärder för att uppfylla kriterierna. Sist i kapitlet besvaras den tredje frågeställningen.

Kapitel sex sammanfattar resultatet av uppsatsen. I kapitlet sker även en diskussion avseende uppsatsen och tidigare forskningen och studierna.

Kapitel sju är en reflektion över resultatet i uppsatsen och hur resultatet kan påverka den fortsatta utformningen av Försvarmaktens förmåga till expeditionära operationer, snabbinsatser och den logistik som möjliggör denna förmåga. Kapitlet avslutas med förslag till fortsatt forskning.

Kapitel åtta är litteratur- och källförteckning.

2 METOD

2.1 Inledning

I detta kapitel avhandlas den vetenskapliga metoden avseende hur informationen inhämtats samt hur arbetet har genomförts metodmässigt i begreppsanalysen och i fallstudierna. Efter det diskuteras validiteten och reliabiliteten avseende om uppsatsen verkligen mäter det den ska samt dess tillförlitlighet. Kapitlet avslutas med hur etik kopplat till intervjun, samtal och e-post.

2.2 Metod

Detta är huvudsakligen en beskrivande uppsats, detta innebär att svaren ska ges på frågor av typen när, hur, vem och vilka. Den är beskrivande genom att den har en tydlig begreppsapparat med ett empiriskt klassifikationsschema genom begreppsanalysen och fallstudierna. Motivet till valet av en beskrivande och inte en förklarande uppsats är det begränsade materialet som finns avseende såväl forskning, doktriner och reglementen samt dokumenterat praktiskt genomförande. Den övergripande vetenskapliga metoden är hermeneutisk vilket innebär enligt *Metodpraktikan* läran om läsning och tolkning. Det handlar om att begripa och förstå vad en text säger i förhållande till den fråga som ställs.³⁹ I metoden är det viktigt att redovisa de tolkningar som görs för att göra skillnad på vad som sägs i en text och vad som är författarens tolkningar eller slutsatser. Detta kan ske med referat, citat och slutsatser.⁴⁰

Informationsinhämtning

Litteraturen i uppsatsen, sekundärkällorna, har till majoriteten sitt ursprung på Försvarshögskolan. Dels i Anna Lindh-biblioteket vilket är ett högskolebibliotek för försvar, utrikes- och säkerhetspolitik och är Försvarshögskolans och Utrikespolitiska institutets gemensamma bibliotek. Litteraturen har blivit tillgänglig genom sökning på nyckelord i bibliotekets databas. Dels i den utbildning som bedrivs vid Försvarshögskolan på Chefsprogrammet. Källmaterialet från Tchad är huvudsakligen förstahandskällor då de är skrivna av dem som har genomfört insatsen.

Begreppsanalys

Kvalitativ textanalys används för att utgående från begreppen expeditionära operationer, snabbinsatser och logistik härleda och definiera de kriterier som ska användas i operationaliseringen, kriterierna utgör analysverktyget. Kvalitativ textanalys innebär att det väsentliga innehållet ska tas fram i en texts delar, helhet och den kontext som innehållet ingår i.⁴¹ Motivet för begreppen expeditionära operationer, snabbinsatser och logistik är att de i litteraturen utgör beståndsdelarna i förmågan att kunna genomföra verksamhet långt borta och snabbt. Motivet för antalet kriterier är att de efter härledning och definiering utgör minsta gemensamma nämnaren genom att de frekvent återkommer i litteraturen. Den systematisering som sker genom den kvalitativa textanalysen medför att begrepp och kriterier blir strukturerade och logiskt ordnade i förhållande till varandra. Därmed blir det viktiga i innehållet tydligt och

---

³⁹ Esaiasson P, Gilljam M, Oscarsson H & Wängnerud L (2003) *Metodpraktikan*, s. 245-250.

⁴⁰ Esaiasson P, Gilljam M, Oscarsson H & Wängnerud L (2003) *Metodpraktikan*, s. 248-249.

⁴¹ Esaiasson P, Gilljam M, Oscarsson H & Wängnerud L (2003) *Metodpraktikan*, s. 233.

överblickbart.⁴² Som komplement till textanalysen har en respondentundersökning av typen samtalsintervju med öppna frågor ägt rum.⁴³ Motivet för intervjun är att det finns ett begränsat underlag avseende skriftliga källor och därmed behöver de kompletteras för att få ytterligare bredd och djup i kunskap och förståelse. Personen i intervjun utövar genom konsultuppdrag en stor påverkan på utvecklingen av Försvarmaktens logistik. Genom begreppsanalysen har ett antal kriterierna kondenserats fram som sedan använts som ett stöd för att värdera vad som är kärnan i de tre begreppen expeditionära operationer, snabbinsatser samt logistik.

Fallstudier

I fallstudierna används kvalitativ textanalys. En fallstudie ska beskriva en del av ett stort förlopp eller att ett av alla de fall som finns får beskriva verkligheten och därmed representera verkligheten.⁴⁴ I uppsatsen används två fallstudier, brittiska *Operation Palliser* i maj 2000 och det svenska deltagandet i Tchad-insatsen 2008. Fördelar med att använda två fall är att det ger en hanterbarhet i mängden fakta att förhålla sig till samt att det ger en möjlighet att genomföra en komparation.⁴⁵ En risk med endast två fall är den begränsade mängden fall och att detta kan påverka slutsatserna – vad är specifikt för fallet och vad är allmängiltigt. För att minimera risken används i uppsatsen flera olika typer av källor, olika litteratur, en föreläsning samt erfarenhetsseminariet.⁴⁶ Motivet för de specifika fallstudierna är att de är begränsade i tid samt att start och slut är tydligt identifierbara. Det avstånd som de genomfördes på från den europeiska kontinenten är tämligen likvärdig även om Sierra Leone ligger vid kusten och Tchad ligger centralt i Afrika. Det finns dessutom en viss likhet i storlek mellan operationerna/insatserna i antalet deltagare. Avslutningsvis är ett viktigt motiv för att välja dessa två är att de i stort rymms inom EU:s definiering av krav för snabbinsatsstyrkor. Det som avviker från EU-kravet är beredskapstiden för det svenska förbandet. Detta krav blir dock irrelevant i och med att politiska och praktiska förhållanden medförde att tiden blev betydligt längre från beslut om insats till verklig insats. I respektive fallstudie indelas fakta i fyra områden, dessa är bakgrund, händelseförlopp, lednings- och lydnadsförhållanden samt logistik. De tre första ska ge en helhetsbild och logistiken ska beskriva principer och genomförandet med erfarenheter, deployering och redeployering.

Operationalisering

I analysen av fallstudierna används analysverktyget för att definiera om kriterierna har varit centrala. Operationalisering innebär att den teoretiska definition av kriterierna som härleds ska återfinnas i fallstudierna.⁴⁷ Resultatet innebär att om kriterierna återfinns i fallstudierna kan det vara som ett positivt eller negativt exempel. Utifrån dessa exempel dras slutsatser avseende innehåll och åtgärder för att uppfylla kriterierna kopplat till fallstudierna. Fallstudierna i sig endast är ett medel för att uppfylla uppsatsens syfte.

---

⁴² Esaiasson P, Gilljam M, Oscarsson H & Wängnerud L (2003) *Metodpraktikan*, s. 234-235.

⁴³ Esaiasson P, Gilljam M, Oscarsson H & Wängnerud L (2003) *Metodpraktikan*, s. 253-254 och 280-284.

⁴⁴ Ejvegård, Rolf (1996) *Vetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur, andra upplagan, s. 31-32.

⁴⁵ Esaiasson P, Gilljam M, Oscarsson H & Wängnerud L (2003) *Metodpraktikan*, s. 119-120.

⁴⁶ Ejvegård, Rolf (1996) *Vetenskaplig metod*, s. 31-32.

⁴⁷ Esaiasson P, Gilljam M, Oscarsson H & Wängnerud L (2003) *Metodpraktikan*, s. 57-58.

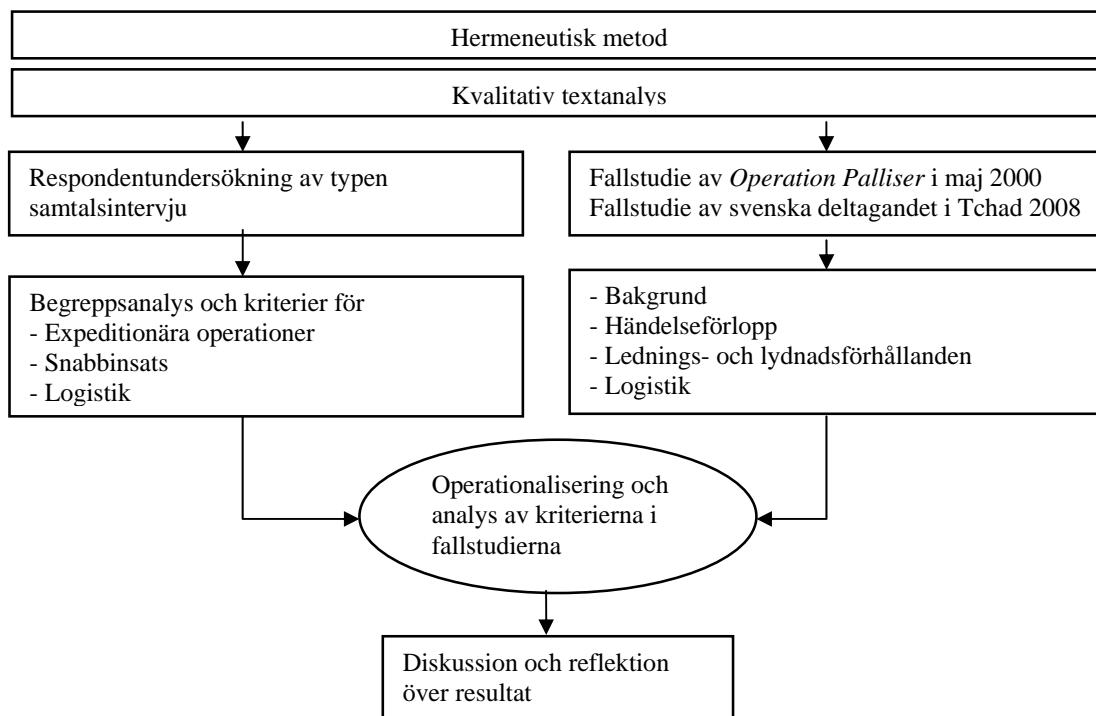

Bild 1 Vetenskaplig metod i uppsatsen.

2.3 Uppsatsens validitet och reliabilitet

Extern validitet

Med validitet menas enkelt uttryckt att det som man säger sig mäta verkligen mäts.⁴⁸ Detta begrepp kan sönderdelas i flera olika delar och nivåer. Validitet indelas i intern validitet och i extern validitet. Extern är om det framkomna resultatet kan generaliseras till att omfatta alla möjliga fall av expeditionära operationer, snabbinsatser och logistik för detta.⁴⁹ I uppsatsen finns det en risk med att den externa validiteten påverkas av hermeneutisk metod och kvalitativ textanalys genom att texterna tolkas och då utgående från delar, helhet och kontext. En risk är även att det bara är två fall som får beskriva verkligheten. Detta hanteras i uppsatsen genom härledning och definiering av begrepp och kriterier samt fallstudierna vilket ger en spårbarhet och gör det möjligt för en läsare att granska och bedöma. Ett sätt att öka den externa validiteten hade varit att medta fler fallstudier vilket dock hade ökat tidsuttaget samt medfört ökad komplexitet i operationaliseringen med hänsyn till antalet fall att hantera.

Intern validitet

Indelas i begreppsvaliditet och resultatvaliditet. Begreppsvaliditet innebär en överrensstämmelse mellan teoretisk definition – begreppen – och operationell indikator – kriterierna – i begreppsanalysen samt frånvaro av systematiska fel och gäller från det att teoretiska begrepp och operationella mätverktyg är bestämda. Risker i uppsatsen är att det inte finns ett samband mellan

⁴⁸ Ejvegård, Rolf (1996) *Vetenskaplig metod*, s. 69

⁴⁹ Esaiasson P, Gilljam M, Oscarsson H & Wängnerud L (2003) *Metodpraktikan*, s. 61-62.

begrepp och kriterier samt att de systematiskt har tolkats fel. Detta har hanterats genom att sammanhanget mellan begrepp och kriterier har härletts från en rad olika källor samt att de återkommer frekvent i dessa. Detta ger en svar på ett samband. Genom detta har en god överrensstämmelse uppnåtts mellan begrepp och kriterier samt att kriterierna i vissa stycken är parallella och ger svar på ett samband mellan de olika begreppen. Detta ger en god begreppsvaliditet.⁵⁰ Ett sätt att öka graden av begreppsvaliditet hade varit att öka antalet källor, utgått från exempelvis fler doktriner och reglementen, i detta finns det två risker, dels att detta hade tagit mer tid samt att möjligheten att fokus hade förskjutits i mätning och man börjar mäta något annat än det avsedda.

Resultatvaliditet innebär att man verkligen undersöker det som ska undersökas och kan först tillämpas efter det att det finns något att jämföra med, i denna uppsats fallstudierna. Begreppsvaliditet tillsammans med reliabilitet ger resultatvaliditet.⁵¹

Reliabilitet

Innebär tillförlitlighet där det ska finnas en frånvaro av slumpmässiga eller osystematiska fel. När reliabiliteten är god har mätinstrument använts korrekt och med hög noggrannhet, när reliabiliteten är dålig kan den vara orsakad av slump- eller slarvfel i insamlingen av fakta och i den efterföljande bearbetningen.⁵² Reliabiliteten sammanhänger med de skillnader och likheter som finns i fallstudierna. Reliabiliteten ökar genom likheterna som finns mellan fallen, exempelvis avståndet från den europeiska kontinenten och den bristande infrastrukturen. Reliabiliteten försvagas genom skillnaderna som finns, den viktigaste var att *Operation Palliser* var en nationell operation medan Tchad-insatsen var en internationell operation. Desto mer olika fallen är desto svårare är det att använda mätverktygen – kriterierna korrekt och med hög noggrannhet på samma sätt. Detta har påverkat valet av möjliga fallstudier. Likheter och skillnader avhandlas i anslutning till fallstudierna för att tydliggöra sambandet mellan de två.

2.4 Etik

De som medverkat i intervjun, samtal och e-post har varit informerade om att det är till en C-uppsats samt har haft möjlighet att ta del av uppsatsen i samband med dess färdigställande. Detta har skett enligt Vetenskapsrådets principer och rekommendationer i *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Principerna omfattar informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav och nyttjandekrav. Rekommendationerna omfattar möjligheterna att ta del i uppsatsen innan den publiceras samt att deltagarna ska ha möjlighet att veta var uppsatsen publiceras – Försvarshögskolan – och att kunna erhålla ett exemplar.⁵³ Intervjun ägde rum under övning Viking och har skett med öppna frågor enligt bilaga 1 som sedan har diskuterats, intervju svaren är i författarens ägo. Samtalet med personal ur FMKE och FOI ägde rum i samband med att det analytiska konceptet presenterades för författaren på Högkvarteret bestående av deras presentation samt efterföljande diskussion och frågor. E-postkommunikationen har skett genom konkreta frågor följt av svar.

⁵⁰ Esaiasson P, Gilljam M, Oscarsson H & Wängnerud L (2003) *Metodpraktikan*, s. 61-67.

⁵¹ Esaiasson P, Gilljam M, Oscarsson H & Wängnerud L (2003) *Metodpraktikan*, s. 61.

⁵² Esaiasson P, Gilljam M, Oscarsson H & Wängnerud L (2003) *Metodpraktikan*, s. 67-69.

⁵³ Vetenskapsrådet (2002), *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/etikreglerhs.pdf (2009-02-24), sid 5-16.

3 BEGREPPSANALYS

3.1 Inledning

I detta kapitel sker en begreppsanalys av begreppen expeditionära operationer, snabbinsats och logistik för att härleda och definiera ett antal kriterier för begreppen. Kapitlet är strukturerat utifrån de källor som avhandlas där begreppen avhandlas var för sig. Efterhand begreppen avhandlas knyts de till varandra. Begreppsanalysen av logistik har en stark knytning till vedertagna logistiska principer. Sist i kapitlet sammanfattas begreppsanalysen och den första frågeställningen besvaras.

3.2 Expeditionära operationer

Armed Forces and Society in Europe

I boken är perspektivet generellt och övergripande. *Expeditionary warfare* är när en försvarsmakt är organiserad för och inriktad på en snabb insats av militära medel utanför det egna nationella territoriet. Organisationen bygger på försvarsgrensöverskridande och multinationellt samarbete. Dimensionerande är förmågan till högintensiv strid men samtidigt måste det finnas förmåga att verka inom hela konfliktskalan.⁵⁴ Fem generiska kännetecken för *expeditionary warfare* är för det första fokus på insatser utanför det egna landet som ofta motiveras med rätten att upprätthålla internationell rätt. För det andra att försvaret av det egna territoriet är viktigt men inte styrande för hur stridskrafterna organiseras, utrustas och bemannas. För det tredje att stridskrafterna kräver hög rörlighet vilket kräver tillgång till sjö- och lufttransporter. För det fjärde tillgången till underhåll grundat på ett eget operativt logistikstöd och att land-, sjö- och luftstridskrafter är integrerade. För det femte ett försvarsmaktsgemensamt högkvarter. Dessutom används *expeditionary warfare* som en motor i transformeringen av stridskrafter.⁵⁵ Expeditionära operationer är som företeelse inte ett nytt koncept utan något som har genomförts under flertalet århundraden i olika former. Den fokusering som finns idag mot *expeditionary warfare* härstammar dels från EU-beslutet i december 1999 att skapa *European Rapid Reaction Force* och dels NATO:s beslut i november 2002 att skapa *NATO Response Force*, NRF.⁵⁶

Försvar i användning

Den svenska utvecklingen är i stort i överrensstämmelse med den generella bilden. I Försvarsberedningens rapport från 2008 framhålls behovet och prioriteten av expeditionär militär förmåga inom FN, EU och NATO.⁵⁷ I rapporten anknyts till transformeringen av svenska Försvarsmakten som grundas på de globala utmaningarna, hotutvecklingen samt situationen i Sveriges närområde. Det ställer krav på ett rörligt, flexibelt och insatsberett försvar med förändrade krav på försvarsmaktsstrukturen och en tydligare fokusering på operativ effekt, men också på en omfördelning av resurser till operativ verksamhet.⁵⁸ I Försvarsberedningens rapport återfinns även nyckelbegreppen att kunna genomföra strid inom hela skalan från lågintensiva till

⁵⁴ Forster, Anthony (2006), *Armed Forces and Society in Europe*, s. 44.

⁵⁵ Forster, Anthony (2006), *Armed Forces and Society in Europe*, s. 47-48.

⁵⁶ Forster, Anthony (2006), *Armed Forces and Society in Europe*, s. 48, vilket hänvisar till Giegerich, B. och Wallace, W. (2004), 'Not Such a Soft Power: The External Deployment of European Forces', *Survival*, 46/2, s. 178.

⁵⁷ Försvarsdepartementet (2008), *Försvar i användning*, s. 31.

⁵⁸ Försvarsdepartementet (2008), *Försvar i användning*, s. 24-25.

högintensiva konfliktnivåer. Vidare framgår betydelsen av rörlighet på strategisk, operativ och taktisk nivå samt att logistikfunktionen måste anpassas för att tillsammans med andra kunna stödja insatser oavsett var de genomförs.⁵⁹

Rapport från perspektivstudien hösten 2007 – Ett hållbart försvar för framtida säkerhet

Rapporten ska ge förslag till koncept för Försvarsmaktens utveckling på lång sikt. I rapporten anknyts det till den generella bilden med att förband i beredskap ska kunna leverera effekt på olika geografiska arenor över tiden. Uppgifter ska kunna lösas inom hela konfliktskalan samt att förband eller delar av förband ska kunna kopplas ihop i olika lednings- och informationssystem. Dessutom anges att de flesta operativa förband ska vara expeditionära till sin karaktär.⁶⁰

Expeditionär Förmåga, Analytiskt Koncept, Vision, Krav och Utveckling

FMKE genomför ett arbete med att utveckla ett expeditionärt koncept och i oktober 2008 presenterades ett analytiskt koncept på militärstrategisk nivå.⁶¹ Viktigt i konceptet är de definitioner som sker av expeditionär förmåga, expeditionär operation och expeditionär insatsstyrka som är av generell natur och är avsedda att användas i den fortsatta koncept- och förmågeutvecklingen i Försvarsmakten.⁶² Fem möjliga scenarier och typsituationer beskrivs som ska kunna lösas i expeditionära operationer, vilka utgår från hur de har identifierats i EU.⁶³ De är för det första *Conflict Prevention (CP)*, för det andra *Stabilisation, Reconstruction and Military Advice (SR)*, för det tredje *Assistance to Humanitarian Operations (HA)*, för det fjärde *Evacuation Operations (EO)* och för det femte *Separations of Parties by Force (SOPF)*. Definieringen av vad expeditionär förmåga är utgår dessutom från operativ karaktäristik, från en visionen om förmågan och några centrala principer. Konceptet avslutas med ett antal slutsatser och förslag på militärstrategisk nivå.⁶⁴

---

⁵⁹ Försvarsdepartementet (2008), *Försvar i användning*, s. 37-38.

⁶⁰ Högkvarteret (2007), *Rapport från perspektivstudien hösten 2007 – Ett hållbart försvar för framtida säkerhet*, s. 19.

⁶¹ Samtal med övlt Stefan Flygelholm, LEDES UTV FMKE, Lars-Åke Hansson, Analytiker, FOI och övlt/FMing, Tekn Dr, Arne Norlander, LEDES UTV FMKE 2008-10-29.

⁶² Försvarsmakten (2008), *Expeditionär Förmåga, Analytiskt Koncept, Vision, Krav och Utveckling*, s. 8-9.

Ny gällande definition av expeditionär förmåga är: *Att med militära förband och övriga resurser utveckla operativ effekt över utdragna försörjningslinjer in i ett operationsområde. Detta sker tillsammans med andra aktörer för att uppnå ett strategiskt mål.*

Ett förslag på ny definition är: *Förmågan att genomföra och stödja multinationella gemensamma expeditionära operationer globalt och i alla insatsmiljöer, med litet eller inget regionalt stöd och att vidmakthålla denna förmåga under en begränsad tid. Detta kräver styrkor som är insatsberedda, uthålliga och interoperabla, och med ett koordinerat logistikstöd.*

Expeditionära operationer definieras som: *Att åstadkomma operativ effekt i syfte att uppnå ett gemensamt strategiskt mål. Detta omfattar allsidigt samarbete med andra parter under tidskritiska, säkerhetskritiska och resurskritiska förhållanden i ett krävande och avlägset operationsområde.*

Expeditionär insatsstyrka definieras som: *En uppdragsanpassad militär insatsstyrka som genomför en expeditionär operation med kort förberedelsestid och med hög initial effekt vid inträde i operationsområdet i syfte att nå ett specifikt mål.*

⁶³ Försvarsmakten (2008), *Expeditionär Förmåga, Analytiskt Koncept, Vision, Krav och Utveckling*, s. 10.

Hänvisning till EU: Requirements Catalogur (RC) 05, 13732/05, 2005-11-07.

⁶⁴ Försvarsmakten (2008), *Expeditionär Förmåga, Analytiskt Koncept, Vision, Krav och Utveckling*, s. 22-29.

Expeditionära operationer och förmågor

Förhållandet mellan expeditionär förmåga, expeditionär operation och expeditionär insatsstyrka utvecklar Ingvar Sjöblom, vilket kan sammanfattas till att expeditionär förmåga är förmågan att genomföra en expeditionär operation, expeditionär operation innebär att genomförandet sker utanför det egna landets gränser och expeditionär insatsstyrka är helt enkelt förbandet som genomför verksamheten.⁶⁵ En skillnad mellan definitionen på expeditionärt i Sverige och internationellt är att denna förmåga i Sverige även rymmer en nationell dimension vilket presenteras i *Rapport från perspektivstudien hösten 2007 – Ett hållbart försvar för framtida säkerhet*, vilket Ingvar Sjöblom framhåller som en stor avvikelse från internationell militärteoretisk forskning och doktriner.⁶⁶ I NATO är diskussionen och utvecklingen av expeditionära operationer stor vilket har gett fokus på NATO:s snabbinsatsstyrka – NRF, och *Combined Joint Task Force*-konceptet, CJTF. Avseende begreppen inom expeditionär förmåga, operation och styrka definierar NATO endast begreppet expeditionär operation.⁶⁷

Intervju med Peter Bendle, konsult

Essensen är att en expeditionär operation sker utanför hemlandet och i avsaknad av infrastruktur. Den militära styrkan är snabbt och först på plats samt ska avlösas av andra styrkor vilkas syfte är att fullfölja den inledda operationen. Vikten av gemensam logistik och en integration mellan försvarsgrenar framhålls, där varje gren har sin del av det expeditionära i en operation i förhållande till behov och förmågeleverans. Det finns också en brytpunkt där en operation inte längre är expeditionär utan är en fortsättningsoperation. Huvudbudskapet från Peter Bendle avseende expeditionära operationer är att det är en fråga om förmåga (*capability*) att genomföra.⁶⁸

3.3 Snabbinsatser

Armed Forces and Society in Europe

I boken ingår snabbinsatser som en beståndsdel i expeditionära operationer, men på det sätt som det uttrycks i boken ryms det ej ett absolut likhetstecken mellan dessa två.⁶⁹ Förhållandet mellan snabbinsatser och expeditionära operationer avhandlas längre fram.

Försvar i användning

I rapporten anges vikten av snabbinsatser, vilket kommer till uttryck i en rad formuleringar i olika avsnitt. I avsnittet om de grundläggande kraven på förmågor framhålls kraven på rörlighet som en förutsättning för snabbinsatser och denna rörlighet är strategisk, operativ och taktisk. Vidare anges att transportbarheten måste styra utformningen av insatsförband utan att för den skull riskera användandet i operationsområdet och att förmågan till snabbinsats definieras mer av

⁶⁵ Sjöblom, Ingvar (2008), *Expeditionära operationer och förmågor*, s. 10, 24 och 13-14.

⁶⁶ Sjöblom, Ingvar (2008), *Expeditionära operationer och förmågor*, s. 23. Se även Högkvarteret (2007), *Rapport från perspektivstudien hösten 2007 – Ett hållbart försvar för framtida säkerhet*, s. 16.

⁶⁷ Sjöblom, Ingvar (2008), *Expeditionära operationer och förmågor*, s. 18. I NATO (2008), AAP-6, *NATO Glossary of Terms and Definitions (English and French)*. <http://www.nato.int/docu/stanag/aap006/aap-6-2008.pdf> (2008-11-24) definieras expeditionära operationer som: *The projection of military power over extended lines of communications into a distant operational area to accomplish a specific objective.*

⁶⁸ Intervju med Peter Bendle 2008-11-11.

⁶⁹ Forster, Anthony (2006), *Armed Forces and Society in Europe*, s. 44.

förbandets rörlighet (transportbarhet) än av beredskapskrav.⁷⁰ I avsnittet morgondagens insatsorganisation anges att för de mest krävande uppgifterna ska det skapas stående förband som i huvudsak bemannas av heltidsanställda soldater och att dessa förband ska användas till snabbinsats och rotationsinsatser. Vidare anges att ambitionen avseende beredskap och insatser omfatta förmåga att kunna genomföra snabba evakuerings- eller förstärkningsinsatser med upp till 300 personer. Att periodvis kunna upprätthålla en planerad snabbinsatsberedskap enligt EU:s snabbinsatskoncept samt att upprätthålla snabbinsatsberedskap med relevanta delar ur flyg och marin. Över tiden ska dessutom upp till 2000 man ur markstridskrafterna kunna vara insatta.⁷¹

Rapport från perspektivstudien hösten 2007 – Ett hållbart försvar för framtida säkerhet

Det finns ett krav på att Försvarsmakten ska kunna leverera effekt långt från Sverige där för uppgiften rätt resurser i kombination med rimliga tidsramar ska ge effekten. Sätt att hantera tidsfaktorn är beredskapssättning av förband, detta grundat på att ett engagemang på den internationella arenan alltid är viljestyrt och att det som ska levereras utgår från en politisk ambition i varje enskilt fall. Beredskapssättningen grundas därmed på en operativ helhetssyn så att önskad militär effektleverans erhålls i varje enskilt tillfälle.⁷²

Expeditionär Förmåga, Analytiskt Koncept, Vision, Krav och Utveckling

Tidsfaktorn återfinns i de definitioner som ska kunna användas i fortsatt koncept- och förmågeutveckling. I förslaget på ny definition av expeditionär förmåga åskådliggörs detta genom att operationer ska kunna lösas under begränsad tid och att det krävs styrkor som är insatsberedda. I definitionen av expeditionär operation genom att samarbete sker med andra under tidskritiska förhållanden samt i definitionen av att en expeditionär insatsstyrka genomför en operation med kort förberedelsetid.⁷³ I konceptet återfinns även tidsfaktorn när möjliga scenarier och typsituationer presenteras kopplat till tid för reaktion och varaktighet i en EU operation. Dessa operationer kan inledningsvis vara expeditionära för att därefter övergå till att vara fortsättningsoperationer.⁷⁴ Tid för reaktion definierar jag som tiden från beslut om insats till insats, varaktighet definierar jag som den tid som operationen omfattar.

Typoperation	Tid för reaktion	Tid för varaktighet
<i>Conflict Prevention (CP)</i>	< 60 dagar	> 1 år
<i>Stabilisation, Reconstruction and Military Advice (SR)</i>	< 90 dagar	> 2 år
<i>Assistance to Humanitarian Operations (HA)</i>	< 10 dagar	Varierande
<i>Evacuation Operations (EO)</i>	< 10 dagar	Varierande
<i>Separations of Parties by Force (SOPF)</i>	> 60 dagar	< 6 månader

Tabell 1 Typoperationer kopplat till tid för reaktion och varaktighet.⁷⁵

⁷⁰ Försvarsdepartementet (2008), *Försvar i användning*, s. 38-42.

⁷¹ Försvarsdepartementet (2008), *Försvar i användning*, s. 44- 47.

⁷² Högkvarteret (2007), *Rapport från perspektivstudien hösten 2007 – Ett hållbart försvar för framtida säkerhet*, s. 18.

⁷³ Försvarsmakten (2008), *Expeditionär Förmåga, Analytiskt Koncept, Vision, Krav och Utveckling*, s. 8-9.

⁷⁴ Försvarsmakten (2008), *Expeditionär Förmåga, Analytiskt Koncept, Vision, Krav och Utveckling*, s. 10-11.

⁷⁵ Författarens tabell utgående från tabell 1 Grundläggande förmågekrav i olika typoperationer i Försvarsmakten (2008), *Expeditionär Förmåga, Analytiskt Koncept, Vision, Krav och Utveckling*, s. 11.

Expeditionära operationer och förmågor

Förhållandet mellan expeditionära operationer och snabbinsatser är mer eller mindre starkt. I Storbritannien definieras all verksamhet som sker utanför de brittiska öarna som expeditionärt oavsett om det är snabbinsats eller långsiktiga operationer.⁷⁶ I Sverige har det enligt min mening utvecklats en stark knytning mellan snabbinsatser och expeditionära operationer vilket kan påvisas utifrån både ett mer praktiskt och ett teoretiskt perspektiv. Praktiskt genom det fokus som har funnits i Försvarmakten på NBG 08 avseende tidskravet på 10 dagar från beslut till insats. Teoretiskt återfinns kopplingen mer eller mindre i alla de svenska källor i uppsatsen där expeditionära operationer och förmåga avhandlas.

Intervju med Peter Bendle, konsult

Ett brittiskt perspektiv framgår på hur snabbinsatser är uppbyggda och genomförs. Tiden anges som det väsentliga och sätter gränserna för att kunna genomföra snabbinsats. Metoden för att kunna hantera tidsfaktorn är beredskapsgrader där förband med högre beredskap har högre prioritet inom alla områden än förband med lägre beredskap. Ingående delar för att kunna upprätthålla anbefalld beredskap är generering av förband, oavsett om det är uppsättande av nya, uppsättande av tillfälligt sammansatta eller att göra befintliga förband möjliga för insats. Därefter måste förbanden utrustas med adekvat utrustning för tilldelade uppgifter samt tränas för att kunna lösa tilldelade uppgifter och under realistiska former. Slutligen för att hela kedjan ska fungera måste tiden för tilltransporten till ett insatsområde värderas och här är typförband och utrustning en stor roll för att det ska kunna vara realiserbart. I denna beskrivning finns det enligt min uppfattning en överrensstämmelse med det logistiska stödet till den operativa planeringscykeln som presenteras i *Logistics for Joint Operations*.⁷⁷ En skillnad som framkommer i intervjun gentemot Sverige är att i angiven beredskapstid anges endast när förbandet ska kunna avtransporteras från en angiven plats och inte när det ska vara framme vilket är fallet i Sverige. Snabbinsatsförmåga är helt enkelt en fråga om tid. Det är knytningen expeditionärt och tid tillsammans som ger möjligheten att vara någonstans i världen på en i förväg fastställd tid. Peter Bendle anger att denna knytning är ett relativt allmängiltigt perspektiv såväl för Storbritannien som amerikanska marinkåren⁷⁸

3.4 Logistik

Armed Forces and Society in Europe

Det en tydlig koppling mellan expeditionära operationer och snabbinsats gentemot logistik där logistik är en viktig förutsättning. Detta ingår i två av fem generiska kännetecken. Dels att stridskrafterna kräver hög rörlighet vilket kräver tillgång till sjö- och lufttransporter och dels tillgången till underhåll grundat på ett eget operativt logistikstöd och att land-, sjö- och luftstridskrafter är integrerade.⁷⁹

---

⁷⁶ Sjöblom, Ingvar (2008), *Expeditionära operationer och förmågor*, s. 36.

⁷⁷ Ministry of Defence (2007), *Logistics for Joint Operations, Joint Doctrine Publication 4-00*, s. 1-4.

⁷⁸ Intervju med Peter Bendle 2008-11-11.

⁷⁹ Forster, Anthony (2006), *Armed Forces and Society in Europe*, s. 47.

Försvar i användning

I rapporten framgår vikten av rörlighet på strategisk, operativ och taktisk nivå samt en anpassad logistikfunktion som kan stödja insatser där de genomförs.⁸⁰

Expeditionär Förmåga, Analytiskt Koncept, Vision, Krav och Utveckling

I förslaget om ny definition på expeditionär förmåga, anges som ett krav ett koordinerat logistikstöd för att ha förmåga att genomföra och stödja multinationella gemensamma expeditionära operationer.⁸¹ I visionen för expeditionär operativ förmåga anges att för att vara robust behövs bland annat redundans i logistiksystemet. För att vara uthållig behövs bland annat integrerad logistikledning och en uppdragsanpassad logistikkedja. För att vara insatsberedd över stora avstånd behövs bland annat ett multinationellt logistikkoncept och förmåga att uppfylla strategiska, operativa och taktiska rörlighetskrav.⁸² Konceptet avhandlar inga detaljer utan syftar till att bistå arbetet med att leda och inrikta utvecklingen av svensk expeditionär operativ förmåga och kräver ett fortsatt arbete inom lednings- och funktionsnivåer där logistik är en viktig del.⁸³

Expeditionära operationer och förmågor

Logistik avhandlas mycket kortfattat, tre konstateranden är för det första att logistik tillsammans med förmåga att lösa uppgifter långt bort är förmågan att delta i expeditionära operationer. För det andra att expeditionär logistik kostar mycket och för det tredje behovet av strategisk, operativ och taktisk logistikkapacitet där kapaciteten måste omfatta till operationsområdet, i operationsområdet och att svara upp mot de enskilda förbandens behov.⁸⁴

Intervju med Peter Bendle, konsult

Logistikdelen omfattar kopplingen mellan logistik och expeditionära operationer samt hur han har upplevt att Sverige har lyckats omsätta logistik till expeditionär logistik och då utgående från NBG 08. Peter Bendle anger att det finns en skillnad mellan ”vanlig” logistik och logistik för expeditionära operationer samt snabbinsats. I ”vanlig” logistik är det mer frågan om rutinlogistik där alla har mer eller mindre samma prioritet och ärenden löses efterhand de inkommer. I logistik för expeditionära operationer och snabbinsats är det hela tiden behov och prioriteringar som är styrande, det vill säga att den med högst prioritet får sina behov uppfyllda först och snabbast. Logistiskt är expeditionärt knutet till förmågan att kunna transportera materiel och förband medan snabbinsatser är knutet till tid för styrkegenerering och tilltransport. I genomförandet av logistiken är det en stor skillnad mellan den expeditionära rollen kontra när den har övergått i en fortsättningsoperation. I den expeditionära rollen är kraven större och man har det man själv medför och är således självförsörjande, i fortsättningsoperationen finns det ett kontinuerligt och fungerande flöde till området.

---

⁸⁰ Försvarsdepartementet (2008), *Försvar i användning*, s. 37-38.

⁸¹ Försvarsmakten (2008), *Expeditionär Förmåga, Analytiskt Koncept, Vision, Krav och Utveckling*, s. 8.

⁸² Försvarsmakten (2008), *Expeditionär Förmåga, Analytiskt Koncept, Vision, Krav och Utveckling*, s. 15-16.

⁸³ Samtal med övlt Stefan Flygelholm, LEDS UTV FMKE, Lars-Åke Hansson, Analytiker, FOI och övlt/FMing, Tekn Dr, Arne Norlander, LEDS UTV FMKE 2008-10-29.

⁸⁴ Sjöblom, Ingvar (2008), *Expeditionära operationer och förmågor*, s. 47-49.

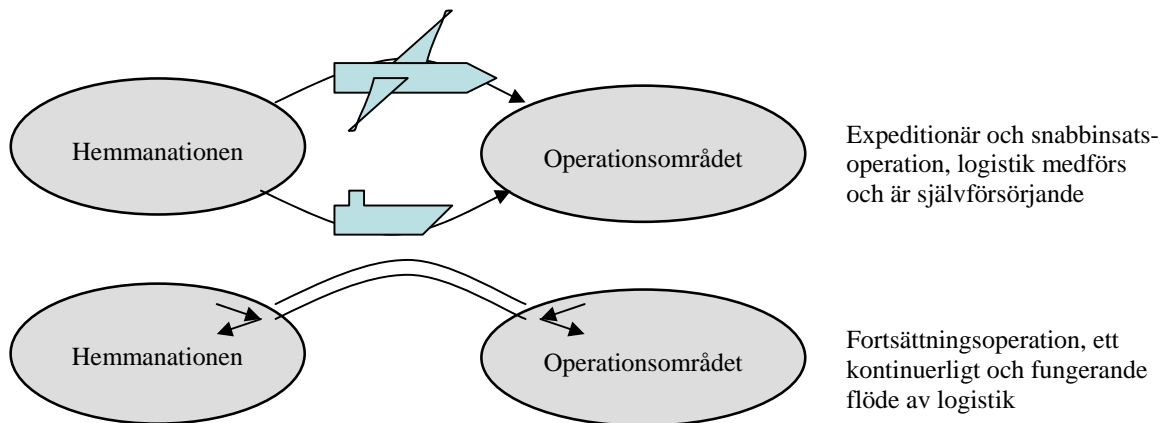

Bild 2 Logistik i expeditionär operation respektive fortsättningsoperation.⁸⁵

Ytterligare nedbrutet är det skillnad i den expeditionära operationen på typ av logistik. En del är för att komma till operationsområdet med såväl förband som fortsatt underhåll och en del är för att underhålla förbanden på plats.⁸⁶

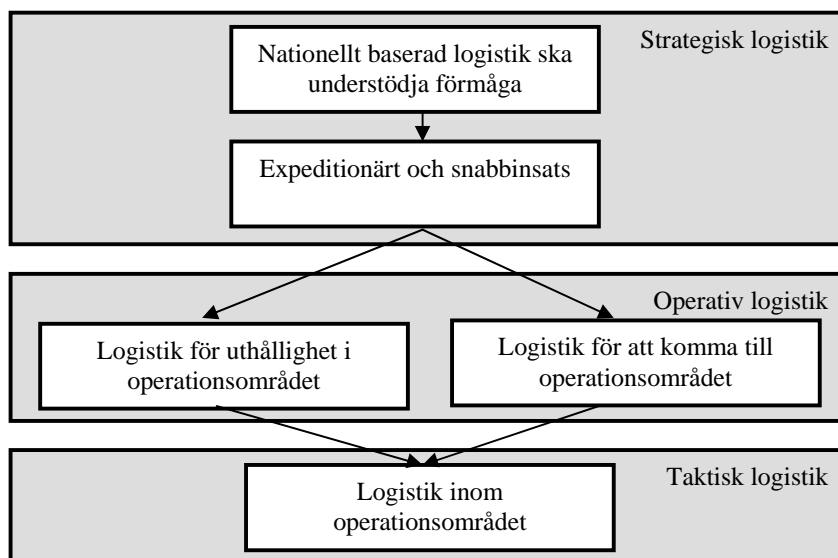

Bild 3 Typer av logistik i den expeditionära operationen.⁸⁷

⁸⁵ Bild utgående från skiss i samband med intervju med Peter Bendle 2008-11-11.

⁸⁶ Intervju med Peter Bendle 2008-11-11.

⁸⁷ Bild utgående från skiss i samband med intervju med Peter Bendle 2008-11-11.

Logistikprinciper

Kriterierna för logistik som ska användas utgår från principerna för logistik, vilka är mer eller mindre inarbetade i olika reglementen och böcker. Syftet med principerna är att de ska underlätta och utgöra en vägledning i planering och genomförande och de kan stödja, men även motverka varandra. Allmänt är användandet av principer omdiskuterat inom krigsföring.⁸⁸ Ett antal av principerna är;

<i>Försvarmakten Grundsyn Logistik</i> ⁸⁹	<i>NATO Logistic Handbook</i> ⁹⁰	<i>Logistics for Joint Operations</i> ⁹¹	<i>Powering War</i> ⁹²	<i>Operational Logistics</i> ⁹³
Helhetssyn	Collective Responsibility	Foresight	Foresight	Foresight
Resurseffektivitet	Efficiency	Efficiency	Economy	Efficiency
Behovsstyrd logistik	Primacy of Operational Requirements	Simplicity	Simplicity	Simplicity
Interoperabilitet	Co-operation	Co-operation	Co-operation	Attainability
Anpassad tillgänglighet	Flexibility	Agility	Flexibility	Flexibility
	Co-ordination			Improvisation
	Assured Provision			Tempo
	Sufficiency			Continuity
	Authority			Survivability
	Visibility and Transparency			Synchronization

Tabell 2 Logistikprinciper från böcker och reglementen.⁹⁴

De principerna som ska användas i uppsatsen som kriterier är *foresight*, *efficiency*, *simplicity*, *co-operation* och *agility* utifrån hur de är definierade i *Logistics for Joint Operations*. Motivet är att de definieras på operativ nivå, är förmågeutnyttjande och gränsöverskridande. Motiven för att välja bort de andra är att i *Powering War* har principerna i och för sig samma innebörd men definieras ej lika operativt tydligt och mest med historiska exempel. I *NATO Logistics Handbook* är definitionerna på politisk-strategisk och militärstrategisk nivå. I *Operational Logistics* är principerna många, definitionerna är omfattande och är sammanhängande med hela boken vilket gör de komplicerade att hantera i det fortsatta arbetet. I *Försvarmaktens Grundsyn Logistik* är principerna mer allmänt hållna i sina definitioner och är mer förmågeskapande än förmågeutnyttjande. Utgående från *Logistics for Joint Operations* är innebörden av principerna;⁹⁵

⁸⁸ Widén, Jerker Ångström, Jan (2004), *Militärteorins grunder*. Stockholm: Försvarmakten, s. 119-143. Här avhandlas krigsföringens principer ur olika aspekter såsom värdet och nyttan av dem.

⁸⁹ Försvarmakten (2007), *Försvarmaktens Grundsyn Logistik*, s. 13.

⁹⁰ NATO (2007), *NATO Logistics Handbook* (2008-11-26), s. 83-84.

⁹¹ Ministry of Defence (2007), *Logistics for Joint Operations, Joint Doctrine Publication 4-00*, s. 1-5.

⁹² Foxtron, P D (1994) *Powering War, Modern Land Force Logistics*, s. 3-8.

⁹³ Kress, Moshe (2002) *Operational Logistics, The Art and Science of Sustaining Military Operations*, s. 57-67.

⁹⁴ Författarens tabell av sammanställning av logistikprinciper.

⁹⁵ Ministry of Defence (2007), *Logistics for Joint Operations, Joint Doctrine Publication 4-00*, s. 1-5 till 1-8.

Foresight vilket innebär förmågan att förutsäga och hantera kritiska logistiska begränsningar, vilket ställer krav på analys av tänkbara händelseutvecklingar och de krav detta ställer på resurser. Vidare omfattar *foresight* hur resurser är anskaffade och transporterade till, i samt från ett operationsområde. För att lyckas behövs det ett bra samarbete i staben mellan J 3/5 och J 4, en detaljerad förståelse för såväl logistik som operationer/ taktik och slutligen tillgång till J 2 och 3 för att förutsäga egna och fiendens behov och förutsättningar.

Efficiency innebär att uppnå maximalt understöd med minimala resurser och att använda de som finns så effektivt som möjligt, resurserna behöver inte bara vara militära utan kan vara kontrakterade. *Efficiency* i sin militära logistiska form är inte det samma som kommersiell effektivitet då andra krav kan vara styrande. Eftersträvansvärt är att bygga upp rätt militär förmåga där dessa är mer modulära än att fullständiga förband sätts in. Syftet är att undvika dubblering av förmåga.

Simplicity, för att uppnå robusthet och snabbhet i logistiken ska såväl koncept och genomförande präglas av enkelhet. Enkelheten underlättas av en robust logistikledning med delegering av mandat för att lösa problem på lägsta nivå samt användande av gemensamma logistisklösningar och där detta ej är möjligt krävs det samverkan. Kontroll och uppföljning längs underhållsvägar och i operationsområdet i syfte att upprätthålla handlingsfrihet.

Co-operation, försvarsgrensöverskridande och multinationalitet kräver ett gemensamt förhållningssätt i logistiken från planering till genomförande. När samarbete ska genomföras finns det fyra överväganden att beakta i *Logistics for Joint Operations*. En försvarsgren/ nation är ledande och ansvarig, utnyttjande av stöd från stödmyndigheter⁹⁶, informations spridning för att uppnå maximal effekt i ledning och samordning av underhåll samt slutligen betydelsen av NATO-samarbete och de logistikprinciper som finns i NATO.

Agility innebär möjlighet att snabbt kunna möta nya händelseutvecklingar, att vara flexibel och att leverera effekt även under svårare förhållanden. Detta underlättas av utbildning och att pröva nya metoder, en holistisk syn och nyttjande av mer än en försvarsgrens resurser för underhåll, följsamhet i logistiken utifrån den operativa situationen och kraven samt slutligen att rätt utrustning och resurser finns tillhanda.

---

⁹⁶ I *Logistics for Joint Operations* anges Defence Equipment and Support som är brittiska motsvarigheten till FMV och FMLOG.

3.5 Sammanfattning och svar på fråga 1

Frågeställningen till kapitlet var vad innebär begreppen expeditionära operationer, snabbinsatser och logistik samt vilka kriterier kan ställas för att värdera dem?

För att kunna undersöka vad som är centralt utgående från de tre begreppen har en begreppsanalys genomförts. Begreppsanalysen har avseende expeditionära operationer påvisat en stor överensstämmelse mellan den bild som presenteras i källorna. Denna bild består av för det första att upprätthålla förmåga att genomföra operationer utanför det egna landet och långt borta. För det andra att verka i en begränsande miljö avseende klimat och infrastruktur. För det tredje vikten av försvarsgrensöverskridande förhållningssätt och lösningar och för det fjärde betydelsen av det egna logistikstödet. Det som skiljer mellan den generella och övergripande gentemot den svenska är att i Sverige finns det en vilja att se expeditionärt som användbart även inom Sverige exempelvis som en lösning för att ersätta det militära vakuum som finns på Gotland.⁹⁷

Snabbinsatser har påvisat överensstämmelse mellan den svenska synen som framgår i litteraturen och den brittiska som förmedlas av Peter Bendle. För det första måste det finnas insatsberedda förband med en angiven beredskapstid för att kunna lösa vissa i förväg bestämda typuppgifter. För det andra måste förbanden ha såväl strategiska, operativa och taktiska rörlighet för att kunna göra insats. För det tredje måste beredskapstid och kravet på rörlighet påverkar generering, organisation och utrustning av förbandet. Motsättningen som framkommit i avsnittet mellan Försvarsberedningens rapport om att rörlighet är viktigare än beredskapskrav och övriga källor som framhåller beredskapstid och tiden som en kritisk faktor för att kunna lösa tilldelade uppgiften är mer en fråga om kontext. I försvarsberedningens rapport har det framkommit vikten av beredskap och beredskapstider genom uppgifterna att kunna genomföra snabba evakuerings- eller förstärkningsinsatser och att kunna upprätthålla en planerad snabbinsatsberedskap enligt EU:s snabbinsatskoncept. Expeditionärt och snabbinsatser är intimt förknippade med varandra, tillsammans ger begreppen möjligheten att vara någonstans i världen på en i förväg fastställd tid.

Logistik har påvisat en likhet med expeditionära operationer, snabbinsats. För att logistiken ska kunna bidra måste den svara upp mot kraven i expeditionära operationer och snabbinsatser. Dessa är strategisk, operativ och taktisk rörlighet, gemensamma lösningar av multinationell karaktär och att logistiken måste kunna fungera under olika förutsättningar och situationer. Logistik i det expeditionära innebär att vara självförsörjande och veta att man har det man har med sig. Dessutom måste logistiken kunna förhålla sig till logistikens principer. De principer som ska användas är definierade på operativ nivå samt är förmågeutnyttjande och allmänna.

---

⁹⁷ Se kapitel 3.2 Kriterier för expeditionära operationer under *Expeditionära operationer och förmågor* och jämför med Sjöblom, Ingvar (2008), *Expeditionära operationer och förmågor*, s. 23 och Högkvarteret (2007), *Rapport från perspektivstudien hösten 2007 – Ett hållbart försvar för framtida säkerhet*, s. 16.

Utifrån begreppsanalysen har kriterier härletts och definierats för att kunna värdera begreppen. De är;

Begrepp	Kriterie
Expeditionära operationer	Förmåga att genomföra operationer utanför det egna landets gränser. Att verka i en begränsande miljö avseende såväl klimat och infrastruktur. Försvarsgrensöverskridande förhållningssätt och lösningar ingår i operationer.
Snabbinsatser	Tidsfaktorn i avseende av förbandsgenerering. Tidsfaktorn i avseende av beredskap. Tidsfaktorn i avseende av reellt kunna vara insatta i operationsområdet.
Logistik	<i>Foresight</i> innebärande förmåga att förutsäga och hantera begränsningar, analysera händelseutvecklingar samt hur resurser hanteras. <i>Efficiency</i> innebärande att uppnå effektivitet, maximalt understöd med minimala resurser, modularitet. <i>Simplicity</i> innebärande enkelhet i koncept och genomförande. <i>Co-operation</i> innebärande ett gemensamt förhållningssätt i logistiken vilket kräver försvarsgrensöverskridande och multinationalitet. <i>Agility</i> innebärande förmåga att snabbt möta nya händelseutvecklingar, flexibilitet.

Tabell 3 Begreppen och kriterier kopplat till dessa⁹⁸

I det fortsatta arbetet utgör kriterierna analysverktygen som ska operationaliseras på de två fallstudierna för att dra slutsatser avseende innehåll och åtgärder för att uppfylla kriterierna.

---

⁹⁸ Författarens tabell.

4 FALLSTUDIE AV *OPERATION PALLISER* OCH TCHAD-INSATSEN

4.1 Inledning

Kapitlet är en fallstudie av *Operation Palliser* i maj 2000 och det svenska deltagandet i Tchad-insatsen 2008. Vidare avhandlas likheter och skillnader mellan de två. Fallstudierna syftar till att klargöra fakta avseende allmän bakgrund, händelseförlopp, lednings- och lydnadsförhållanden samt logistiken. De tre första ska ge en helhetsbild och logistiken ska beskriva principer och genomförandet med erfarenheter, deployering och redeployering. Genom att dela in fallstudien i dessa områden blir de strukturerade vilket ger en tydlighet i fakta och stödjer operationaliseringen i kapitel fem. Sist i kapitlet sammanfattas fallstudierna och den andra frågeställningen besvaras.

4.2 *Operation Palliser*

Bakgrund

I Sierra Leone har det skett insatser under olika huvudmän, under *Economic Community of West African States*, ECOWAS, i form av *ECOWAS Military Observer Group*, ECOMOG, från 1990 och framåt.⁹⁹ Under FN i form av en observatörsmission – *United Nations Mission in Sierra Leone*, UNOMSIL, etablerad juli 1998 och en fredsbevarande mission – *United Nations Mission in Sierra Leone*, UNAMSIL etablerad i oktober 1999. I nationell regi i form av evakueringar av USA och en minimal evakuering av Frankrike 1997,¹⁰⁰ och slutligen brittiska *Operation Palliser* i maj 2000. *Peacekeeping in Sierra Leone, the story of UNAMSIL* återger en till del motstridig bild av *Operation Palliser*. Dels som direkt avgörande för att rädda UNAMSIL från att evakueras från Sierra Leone. Dels att det fanns ett motsatsförhållande mellan Storbritannien och FN/ UNAMSIL avseende vikten av *Operation Palliser* och det inflytande den fick hos lokalbefolkning och media.¹⁰¹ *A Dirty War in West Africa, the RUF and the Destruction of Sierra Leone* anger att *Operation Palliser* var avgörande för att rädda regimen från en kupp av *Revolutionary United Front*-, RUF-gerillan samt att operationen var fristående från UNAMSIL men genomfördes för att stödja UNAMSIL och regeringssidan. I boken trycks också på det goda anseende och förtroende som britten hade hos befolkningen i Sierra Leone, trots eller tack vare sitt förflutna som kolonialmakt.¹⁰² *Rapid Reaction Forces* beskriver *Operation Palliser* som ett mönsterexempel på snabbinsatskonceptet.¹⁰³ Vid insatslogistikföreläsningen på den strategiska/ operativa logistikkursen beskrivs *Operation Palliser* som en stor framgång och ett mycket bra exempel på såväl expeditionärt, snabbinsats och logistik.¹⁰⁴

Händelseförlopp

Inbördeskriget i Sierra Leone började 1991.¹⁰⁵ Ett fredsföredrag undertecknades den 7 juli 1999, *the Lome Peace Accord*, mellan regeringssidan och rebellsidan, RUF.¹⁰⁶ I oktober 1999 beslutade

⁹⁹ Fowler, William (2005), *Operation Barras, The SAS Rescue Mission: Sierra Leone 2000*, s. 36 och 43.

¹⁰⁰ Fowler, William (2005), *Operation Barras, The SAS Rescue Mission: Sierra Leone 2000*, s. 44-45.

¹⁰¹ Olonisakin, Funmi (2008), *Peacekeeping in Sierra Leone, the story of UNAMSIL*, s. 63-69.

¹⁰² Gberie, Lansana (2005), *A Dirty War in West Africa, the RUF and the Destruction of Sierra Leone*, s. 173-177.

¹⁰³ Allen, Patrick (2002), *Rapid Reaction Forces*, s. 61.

¹⁰⁴ Föreläsning av Peter Bendle och David Heaton på strategiska/ operativa logistikkursen 2008-12-02.

¹⁰⁵ Olonisakin, Funmi (2008), *Peacekeeping in Sierra Leone, the story of UNAMSIL*, s. 12.

sig FN:s säkerhetsråd för att sända en fredstyrka, UNAMSIL, på 6000 man för att övervaka fredsöverenskommelsen.¹⁰⁷ De första soldaterna ur UNAMSIL anlände i november 1999 och mycket sakta ökade den, i februari 2000 beslutade sig FN:s säkerhetsråd för att expandera UNAMSIL från 6000 till 11100 och i maj 2000 fanns det 9495 soldater. Samtidigt som uppbyggnaden av UNAMSIL påbörjades utvecklades ECOMOG-insatsen relativt snabbt.¹⁰⁸ De första dagarna i maj tog RUF UNAMSIL-soldater och observatörer som gisslan, en del släpptes men efterhand steg antalet.¹⁰⁹ Situationen i Sierra Leone förvärrades och vid en extrasession i FN:s säkerhetsråd den 4 maj 2000 vädjade Kofi Annan om en intervention och samma dag beslutade sig Storbritannien för att tillmötesgå vädjan och att deployera en styrka.¹¹⁰ Brittiska *Operational Reconnaissance and Liaison Team*, ORLT, sänds iväg den 5 maj och anlände den 6 maj till Sierra Leone för att den 7 maj expandera till att bli *Joint Task Force Headquarters*, JTFHQ.¹¹¹ Den 5 maj beordrades den brittiska snabbinsatsbataljonen, *1 PARA* i högsta beredskap och den 6 maj samlades bataljonen för att den 7 maj genomfört deployerat till Senegal.¹¹² Den 5 maj förvarnades en bataljon från brittiska marinkåren, *42 Commando*, ingående i *Amphibious Ready Group*, ARG, om en möjlig insats i Sierra Leone. De avbröt en övning i södra Frankrike och avseglade den 7 maj mot Gibraltar och Sierra Leone.¹¹³ Samtidigt i Sierra Leone ägde det rum sammanstötningar mellan RUF och UNAMSIL och rebellerna avancerade mot huvudstaden Freetown. Den brittiska ambassadören begärde en evakueringsoperation av brittiska och EU-medborgare.¹¹⁴ Den 7 maj igångsattes operationen och Lungi flygplats utanför Freetown säkrades av snabbinsatsbataljonen. Från början var tanken att säkra flygplatsen med en luftlandsatt styrka, detta övergavs av politiska skäl och istället flögs specialförband och en kompanistridsgrupp från snabbinsatsbataljonen in och säkrade flygplatsen. Efterhand flögs övriga delar av bataljonen in och nästkommande dag sätts ett kompani in för att säkra evakueringsplatsen i Freetown.¹¹⁵ Evakueringsoperationen av västerlänningar påbörjades den 8 maj för att avslutas den 9 maj och den 8 maj hamnade snabbinsatsbataljonen i strid med rebeller i anslutning till flygplatsen. Den 14 maj tillkännagav den brittiska regeringen att insatsen skulle ändras till en stabiliserings- och träningsinsats vid sidan av FN-operationen.¹¹⁶ Samma dag anlände den brittiska marinkårsbataljonen och ARG till operationsområdet och den 25 maj landsteg marinkårsbataljonen för att avlösa snabbinsatsbataljonen. Den 7 juni fick ARG order om taktisk urdragnin och den 15 juni reducerades den brittiska styrkans numerär till träningsuppgiften.¹¹⁷ I december 2005 avslutades mandat för UNAMSIL i Sierra Leone.¹¹⁸

---

¹⁰⁶ Olonisakin, Funmi (2008), *Peacekeeping in Sierra Leone, the story of UNAMSIL*, s. 38-41.

¹⁰⁷ Olonisakin, Funmi (2008), *Peacekeeping in Sierra Leone, the story of UNAMSIL*, s. 41-42.

¹⁰⁸ Olonisakin, Funmi (2008), *Peacekeeping in Sierra Leone, the story of UNAMSIL*, s. 47-48.

¹⁰⁹ Olonisakin, Funmi (2008), *Peacekeeping in Sierra Leone, the story of UNAMSIL*, s. 57-58.

¹¹⁰ Föreläsning av Peter Bendle och David Heaton på strategiska/ operativa logistikkursen 2008-12-02.

¹¹¹ King's College (2007), *Network Centric Operations (NCO) Case Study, The British Approach to Low-Intensity Operations: Part II*. (2008-11-19), s. 176 och 179.

¹¹² Fowler, William (2005), *Operation Barras, The SAS Rescue Mission: Sierra Leone 2000*, s. 79-82.

¹¹³ Fowler, William (2005), *Operation Barras, The SAS Rescue Mission: Sierra Leone 2000*, s. 90.

¹¹⁴ Föreläsning av Peter Bendle och David Heaton på strategiska/ operativa logistikkursen 2008-12-02.

¹¹⁵ Fowler, William (2005), *Operation Barras, The SAS Rescue Mission: Sierra Leone 2000*, s. 84, Allen, Patrick (2002), *Rapid Reaction Forces*, s. 61 och King's College (2007), *Network Centric Operations (NCO) Case Study, The British Approach to Low-Intensity Operations: Part II*, (2008-11-19), sid179-180.

¹¹⁶ Föreläsning av Peter Bendle och David Heaton på strategiska/ operativa logistikkursen 2008-12-02.

¹¹⁷ Fowler, William (2005), *Operation Barras, The SAS Rescue Mission: Sierra Leone 2000*, s. 90-93.

¹¹⁸ Olonisakin, Funmi (2008), *Peacekeeping in Sierra Leone, the story of UNAMSIL*, s. 140.

Lednings- och lydnadsförhållanden

Operation Palliser var en rent nationell operation med etablerade lednings- och lydnadsförhållanden. Operationen genomfördes inom ramen för *Joint Rapid Reaction Forces*, JRRF, och leddes av *Permanent Joint Headquarters*, PJHQ, i Storbritannien. De styrkor som deltog var indelade i två omgångar, *Early Entry Forces*, EEF, som var snabbinsatsdelen och *Follow-On Forces* som var en uppföljningsdel. EEF bestod bland annat av en stab, *Joint Task Force Headquarters*, en fallskärmsbataljon med underställda delar, *1 PARA*, luftburna spanings- och understödsdelar, specialförband, C-130 och helikoptrar samt lednings- och underhållsdelar. Uppgifterna för EEF var att ta kontroll över Lungi flygplats och genomföra en evakuering. Uppföljningsdelen bestod av en amfibiestridsgrupp, med en marinkårsbataljon, *42 Commando*, ett hangarfartyg, ett helikopterfartyg samt underhålls- och eskortfartyg. Uppgifterna till uppföljningsdelen var att assistera EEF samt att genomföra en stabiliserings- och träningsinsats.¹¹⁹ Insatsberedskapen för enheterna var hög, EEF:ens snabbinsatsbataljonen hade sedan 1 september 1999 haft en beredskap på 5 dagar för insats, innebärande att de 5 dagar efter order ska ha lämnat Storbritannien.¹²⁰ Operationen var till viss del en test av det försvarsmaktsgemensamma konceptet då delar av det var insatta för första gången. En del var ORLT som gynnades av personkännedom, tidigare övningar och lokalkännedom. En annan del var flygvapnets ledningsdelar – *Joint Forces Air Component Command*, JFACC, de hade från starten deltagit i en övning på hangarfartyget och sedan blivit kvar där under operationen, de ville som en extra ledningsnivå från sin plats kontrollera all flygtrafik vilket blev en begränsning utgående från antalet och typ av flygningar.¹²¹

Logistik

Logistikprincipen under *Operation Palliser* var den etablerade som gällde för JRRF med försvarsmaktsgemensam logistik. Logistikerna var och är en likvärdig aktör vid sidan om marinen, armén och flyget. Logistikerna utgick från Storbritannien och för att stödja operationen upprättades från 7 maj en underhållsbas – *Forward Mounting Base*, FMB, i Dakar, Senegal.¹²² Valet av Dakar som underhållsbas grundas på att det var en känd plats för brittiska försvaret och del av den pågående planering som alltid sker utifrån eventuella operationer. I Dakar fanns det en fransk garnison vilket underlättade uppstarten och genomförandet av operationen.¹²³ Dakar användes som underhållsbas såväl för flyg som marindelar. Framskjuten bas – *Forward Operating Base*, FOB, i operationsområdet blev från luften Lungi flygplats och till sjöss ARG.¹²⁴ I planeringen var logistiken inblandad från början och en grundförutsättning var att minimera det logistiska avtrycket och samtidigt optimera effekten av logistiken.¹²⁵

---

¹¹⁹ Föreläsning av Peter Bendle och David Heaton på strategiska/ operativa logistikkursen 2008-12-02.

¹²⁰ Fowler, William (2005), *Operation Barras, The SAS Rescue Mission: Sierra Leone 2000*, s. 78.

¹²¹ King's College (2007), *Network Centric Operations (NCO) Case Study, The British Approach to Low-Intensity Operations: Part II*, (2008-11-19), sid 190 och 197.

¹²² Fowler, William (2005), *Operation Barras, The SAS Rescue Mission: Sierra Leone 2000*, s. 82.

¹²³ Föreläsning av Peter Bendle och David Heaton på strategiska/ operativa logistikkursen 2008-12-02, jämför även King's College (2007), *Network Centric Operations (NCO) Case Study, The British Approach to Low-Intensity Operations: Part II*, (2008-11-19), sid 198-199.

¹²⁴ Föreläsning av Peter Bendle och David Heaton på strategiska/ operativa logistikkursen 2008-12-02, jämför även med Fowler, William (2005), *Operation Barras, The SAS Rescue Mission: Sierra Leone 2000*, s. 81.

¹²⁵ Föreläsning av Peter Bendle och David Heaton på strategiska/ operativa logistikkursen 2008-12-02.

Logistiken i operationen kan indelas i två delar. Första delen var EEF. EEF var som koncept lätt och i behov av kontinuerligt underhåll. Inledningsvis användes 21 stycken C-130 och 4 stycken TriStar för att tilltransportera snabbinsatsbataljonen, efter det kvarstannade 8 stycken C-130 i Dakar för kontinuerlig verksamhet och dagligt underhåll från Storbritannien. Andra delen var ARG som med sitt logistikstöd förändrade den logistiska situationen efter sin ankomst med en större underhållssäkerhet inbyggt i förbandet i och med tillgång till fartygslagrat underhåll.¹²⁶ ARG inbyggda logistik användes till fyra fördelar, för det första att EEF kunde sättas in snabbt och lätt för att ta initiativet men gav samtidigt en sårbarhet till dess att underhållet för uthållighet skulle anlända sjövägen. För det andra gav ARG till sjöss möjlighet till skyddad vila och återhämtning. För det tredje minimerade ARG det logistiska fotavtrycket på land. För det fjärde medförde ARG en egen fullständig infrastruktur vilket kompenserade bristande infrastruktur på land.¹²⁷ Inom ramen för att använda etablerade logistiska principer fanns det saker att förbättra. Avseende transporter var det avsaknad av strategisk flygtransportkapacitet då Storbritannien ej hade tillgång till egen strategisk kapacitet, detta löstes genom att använda C-130 samt att det vid tillfället råkade finnas ledig kapacitet att chartra in från ukrainska Antonovs. Dessutom införde britterna en egen begränsning, med anledning av hotnivå fick endast C-130 med viss konfiguration användas mellan Dakar och Lungi flygplats. Vidare medförde den snabbhet som operationen genomfördes att flaskhalsar och förseningar uppstod för att få materiel och personal på plats med flyg. Allt eftersom förband tryckte på och konkurrerade för att få sina delar deployerade försvann en del av kontrollen i transporterna vilket resulterade att när hemtransporter skulle ske fanns det mer fordon i operationsområdet än vad det hade förutsetts.¹²⁸

Deployeringen av förband genomfördes på två olika sätt, luftvägen och sjövägen till operationsområdet. Markförbanden i EEF flögs in inledningsvis från Storbritannien via Dakar till Lungi flygplats och därefter direkt från Storbritannien till Lungi Airport med transportflygplan av typen C-130.¹²⁹ Fyra stycken CH-47 Chinook transporthelikoptrar ingående i EEF flög direkt till operationsområdet i två omgångar med tankning och byte av besättningar längs vägen.¹³⁰ I uppföljningsdelen, ARG, avseglade marinkårsbataljonen från södra Frankrike med båt till *Operation Palliser*. Hangarfartyget i operationen deltog i en NATO-övning i Biscayabukten och avseglade ner till operationsområdet den 8 maj med ankomst fyra dagar senare.¹³¹

4.3 Tchad-insatsen

Bakgrund

Grunden för Tchad-insatsen är FN-resolution 1778 från 2007 bestående av två delar. Den ena delen var *United Nations Mission in the Central African Republic and Chad*, MINURCAT, en multidimensionell mission under ett års tid i östra Tchad och nordöstra Central-afrikanska republiken. Missionens numerär var maximalt 300 poliser, 50 officerare samt det antal civila som

¹²⁶ Fowler, William (2005), *Operation Barras, The SAS Rescue Mission: Sierra Leone 2000*, s. 89-90.

¹²⁷ King's College (2007), *Network Centric Operations (NCO) Case Study, The British Approach to Low-Intensity Operations: Part II*, (2008-11-19), s. 199.

¹²⁸ King's College (2007), *Network Centric Operations (NCO) Case Study, The British Approach to Low-Intensity Operations: Part II*, (2008-11-19), s. 192 och 200.

¹²⁹ Föreläsning av Peter Bendle och David Heaton på strategiska/ operativa logistikkursen 2008-12-02.

¹³⁰ Allen, Patrick (2002), *Rapid Reaction Forces*, s. 63-69.

¹³¹ Fowler, William (2005), *Operation Barras, The SAS Rescue Mission: Sierra Leone 2000*, s. 90-91.

behövs.¹³² Mandatets uppgift var säkerhet och skydd för civilbefolkningen samt mänskliga rättigheter och lagutövning. Den andra delen var en EU-operation under kapitel 7 i FN-stadgan och gav EU i uppdrag att skicka en styrka till östra Tchad och nordöstra Central-afrikanska republiken under ett års tid från och med det att styrkan uppnått initial förmåga - *Initial Operating Capability*, IOC. Syftet var att understödja MINURCAT med skydd av civilbefolkning. Möjliggöra humanitär hjälp och rörelsefrihet för biståndspersonal genom att öka säkerheten i operationsområdet. Samt skydda och möjliggöra rörelsefrihet för personal och tillhörigheter tillhörande FN.¹³³ Avsikten i EU-operationen har varit att den ska bestå av 4000 man, men den bestod av cirka 3400. Ledande nation i insatsen var Frankrike som sedan den tiden när Tchad var fransk koloni hade en militär närvaro i landet. Sverige har under 2008 deltagit med förbandet TD 01 och TD 01F. Grunden har varit ur registerförbandet internationella amfibiestyrkan amfibie – IAS/ AM 07 där lednings-/underhållskompaniet samt amfibieskyttekompaniet slogs samman till ett kompani,¹³⁴ Numerären för det svenska deltagande var under TD 01 203 personer och under TD 01F 125 man. I TD 01 ingick dessutom en finsk kontingent på cirka 50 personer omfattande bland annat en skyttepluton.¹³⁵

Händelseförlopp

Beskrivningen sker på två täter, en FN- och EU-tät samt en svenskt tät, detta i syfte att skilja på den internationella och den svenska dimensionen. FN:s säkerhetsråd antog den 25 september 2007 FN-resolution 1778 vilket innebar starten för FN och EU.¹³⁶ EU-rådet beslutade den 15 oktober att genomföra en militär insats i enlighet med FN-resolutionen.¹³⁷ Först den 28 januari 2008 beslutade EU om att verkställa den militära operation.¹³⁸ Deployering påbörjades och den 15 mars förklarades EU-styrkan IOC.¹³⁹ Full förmåga – *Full Operating Capability*, FOC, uppnåddes den 15 september. Mandatet omfattade ett år från IOC och avsikten var att överlämna ansvaret till en FN-styrka vid upphörandet den 15 mars 2009.¹⁴⁰

I Sverige sker våren 2007 en fyra månader lång utbildning, termin 3, för IAS/ AM 07 för att kunna bli ett registerförband med 30 dagars beredskap under tiden 1 juli 2007 – 31 december 2008. De skulle under beredskapen kunna genomföra en insats på upp till 6 månader.¹⁴¹ Den 25 september 2007 kom det en anvisning från statsmakten till Försvarsmakten om en högst 6 månader lång insats i Tchad inklusive deployering. Anvisningarna var styrande för TD 01:s organisering, utrustande och utbildning.¹⁴² Efter beslut om utlösandet av beredskapskontrakt

¹³² Akronymen MINURCAT står för *United Nations Mission in the Central African Republic and Chad*, i FN-resolutionen står det att akronymen ska användas i alla olika språk.

¹³³ FN (2007) *Resolution 1778*. <http://www.mil.se/upload/dokumentfiler/Resolutioner/Afrika/1778.pdf> (2008-12-02)

¹³⁴ Marintaktiska stabens erfarenhetsseminarium Tchad- insatsen 2008-11-21.

¹³⁵ Försvarsmakten (2008), *TD01 Slutrapport, bilaga 1 Kontingentens TD01 organisation samt Amfibieskyttekompaniet i detalj*

¹³⁶ Försvarsmakten (2007), *Tchad*. <http://www.mil.se/sv/i-varlden/Pagaende-insatser/Tchad/> (2008-12-02).

¹³⁷ Försvarsmakten (2007), *Tchad* (2008-12-02).

¹³⁸ EU (2008), *EUFOR TCHAD/RCA*.

http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showpage.asp?id=1366&lang=en&mode=g (2008-12-02).

¹³⁹ EU (2008), *EUFOR TCHAD/RCA* (2008-12-02).

¹⁴⁰ EU (2008), *EUFOR TCHAD/RCA* (2008-12-02).

¹⁴¹ Försvarsmakten (2008), *TD01 Slutrapport*, s. 3.

¹⁴² Försvarsmakten (2008), *TD01 Slutrapport*, s. 4.

hösten 2007 ägde det rum kompletterande utbildning.¹⁴³ Ett slutgiltigt riksdagsbeslut om insats kom i november.¹⁴⁴ Förbandet TD 01 anmälde sig klara för insats den 11 januari 2008.¹⁴⁵ Den 23 februari kom rekognoseringsstyrka iväg och i början av mars deployerade förbandet i två omgångar ner till Tchad och blev ett av de första förbanden i operationsområdet. Orsak till att förbandet ej kom iväg tidigare var flera. Ett angavs som bristande infrastruktur i området, orsakerna var dock utanför Försvarmaktens och Sveriges utrymme för påverkan.¹⁴⁶ Den 25 februari avgick en båt med materiel med beräknad transporttid till uppemot 20 dagar¹⁴⁷

Senvåren 2008 ägde det rum rekrytering ur NBG 08 och kvarvarande delar av AM 07 till den fortsättning som skulle ske på TD 01 med benämningen TD 01F där F stod för fortsättning. Deras specifika utbildning inför insatsen ägde rum under 3 veckor.¹⁴⁸ Den 19 juni anmälde sig förbandet TD 01F klara för insats och roterade ned i huvudsak i tre omgångar den 30 juni, 7 juli och 3 augusti. Formell överlämning mellan TD 01 och TD 01F skedde den 19 juli.¹⁴⁹ TD 01F upphörde att vara under operativt EU-befäl den 28 september, planen var att TD 01F skulle vara operativa under EU-befäl minst intill 31 augusti. Efter samverkan med Sverige senarelades tiden, styrande var att avvecklingen ej fick påverkas negativt.¹⁵⁰ Rotation till Sverige ägde rum i tre omgångar den 5, 19 och 28 oktober.¹⁵¹ Enligt planen skulle TD 01F (senast) den 31 oktober ha lämnat operationsområdet med såväl personal och utrustning.¹⁵² Båten med materieltransporten till Sverige lämnade Afrika den 1-2 november och den 4 november lämnade de sista svenskarna Afrika förutom tre stabsmedlemmar som kvarstannade på *Force Headquarter*, FHQ, i Abéché fram till våren 2009.¹⁵³ Båten med materiel anlände till Sverige den 22 november.¹⁵⁴

Lednings- och lydnadsförhållanden

Innan insats var ledningsförhållandena i Sverige skiftande. Som registerförband var det underställt chefen Amfibieregementet och Produktionsstaben och när insatsplaneringen startade blev det i praktiken Marintaktiska staben och Insatsstaben. Formellt övergick förbandet till Marintaktiska staben och Insatsstaben när utbildningen var genomförd och den specifika utbildningen inför insats påbörjades i utlandsstyrkans regi.¹⁵⁵ Ledningsförhållandena för insatsen har varit att i Paris fanns det militärstrategiska högkvarteret – *Operational Headquarter*, OHQ, och i Tchad fanns det operativa högkvarteret – *Force Headquarter*, FHQ. FHQ var delat med FHQ *Main* i Abéché och FHQ *Rear* i N'Djamena. I östra Tchad grupperade tre bataljoner, en

¹⁴³ Försvarmakten (2008), *TD01 Slutrapport*, s. 3.

¹⁴⁴ Försvarmakten (2008), *TD01 summerar sin tid i Tchad*. <http://www.mil.se/sv/Nyheter/Nyheter-fran-varlden/Tchad/TD01-summerar-sin-tid-i-Tchad/> (2008-12-02).

¹⁴⁵ Försvarmakten (2008), *TD01 Slutrapport*, s. 4.

¹⁴⁶ Försvarmakten (2008), *TD01 summerar sin tid i Tchad*. (2008-12-02).

¹⁴⁷ Försvarmakten (2008), *Soldater och materiel på väg till Tchad*. <http://www.mil.se/sv/Nyheter/Nyheter-fran-varlden/Tchad/Ett-skepp-kommer-lastat/> (2008-12-03).

¹⁴⁸ Marintaktiska stabens erfarenhetsseminarium Tchad- insatsen 2008-11-21.

¹⁴⁹ Försvarmakten (2008), *TD01F Slutrapport*, s. 4.

¹⁵⁰ Marintaktiska stabens erfarenhetsseminarium Tchad- insatsen 2008-11-21.

¹⁵¹ Försvarmakten (2008), *TD01F Slutrapport*, s. 21.

¹⁵² Försvarmakten (2008), *TD01F Slutrapport*, s. 4.

¹⁵³ Försvarmakten (2008) *Insatsen i Tchad avslutad*. <http://www.mil.se/sv/Nyheter/Nyheter-fran-varlden/Tchad/Insatsen-i-Tchad-avslutad/> (2008-12-03).

¹⁵⁴ Marintaktiska stabens erfarenhetsseminarium Tchad- insatsen 2008-11-21.

¹⁵⁵ Försvarmakten (2008), *TD01 Slutrapport*, s. 4.

multinationell bataljon i norr, en i centrala området, en i söder samt en fjärde bataljon i nordöstra Centralafrikanska republiken. I Abéché fanns det dessutom en larmstyrka – *Quick Reaction Force*, QRF. Vid OHQ och FHQ har det funnits ett fåtal svenska stabsofficerare som har rekryterats direkt av HKV. Lednings- och lydnadsförhållanden för det svenska deltagandet klargjordes relativt sent. Grundtanken var att kompaniet skulle underställas en fransk bataljon och detta blev en grund för samverkansofficerare, istället blev kompaniet *Force Commanders QRF* och direkt underställd honom. Förbandet var grupperat på två till tre platser över tiden, N'Djamena, Abéché och inledningsvis samt i slutet i Douala. Avseende organisation på de svenska delarna fanns det två väsentliga skillnader, TD 01 hade ett helt kompani samt ett *National Support Element*, NSE. TD 01F hade en och en halv skyttepluton som mest samt att NSE-funktionen var inkorporerad i logistikplutonen. En viktig likhet är att deployering och redpoyering understöddes av en särskild styrka.¹⁵⁶

TD 01 anlände inledningsvis till N'Djamena och den campen som upprättades där, Camp Europa, som var en transitcamp. Här kvarstannade en vakthavande befälsfunktion, NSE och *National Intelligence Cell*, NIC, och främst kompaniet omgrupperade till Abéché. TD 01:s uppgifter har varit i N'Djamena bevakning, träning och aklimatisering, i Abéché har det varit självskydd, *Force Protection*, bevakning, QRF, patruller, eskorter och skydd. Enligt förbandet påbörjades lösandet av uppgifter efter tre dygn på plats i Abéché. TD 01F har varit grupperat i N'Djamena, Abéché samt under slutskedet även i Douala. Uppgifterna till TD01F var avveckling, vård och sanering av utrustning, QRF, bevakning, eskort och skydd. Dessa uppgifter har ej varit samma som TD 01. Det som var i fokus för TD 01F var avveckling medan det för TD 01 var precis tvärtom.¹⁵⁷

Logistik

Vid starten av planeringen fanns det inget logistikkoncept utan antagandet gjordes att logistikkoncept och driftprofil bedömdes motsvara tidigare genomförda insatser i Liberia och Afghanistan samt för den planerade insatsen i Sudan, SU 01. Under hösten 2007 genomfördes det underhållsberedningar på grund av att uppgifter och klimat skiljde sig väsentligt mellan taktisk organisatorisk ekonomisk målsättning, TOEM, för IAS och för en insats ingående i EUFOR i Tchad. Deltagarna var Försvarets materielverk, FMV, Försvarmaktens logistik, FMLOG, Produktion marin vid Produktionsstaben, PROD MARIN, och marintaktiska staben. Tidsramen var att förbandet skulle deployera under andra veckan i januari 2008. Vald logistiklösning arbetades fram gemensamt av marintaktiska staben M 4 och FMV utifrån krav ställda i *Concept of Operation*, CONOPS, samt antaganden avseende förbandets förutsättningar och uppgifter.¹⁵⁸ Planeringsförutsättningen för TD 01 innan deployering var att förbandet själva skulle svara för all egen logistikförsörjning när förbandet grupperade i södra delen av operationsområdet. Hämtning av förnödenheter med egna resurser skulle ske ett antal gånger i veckan med cirka 18-24 timmars restid tur och retur från den egna campen.¹⁵⁹ I utkastet avseende logistik från marintaktiska staben

¹⁵⁶ Marintaktiska stabens erfarenhetsseminarium Tchad- insatsen 2008-11-21.

¹⁵⁷ Marintaktiska stabens erfarenhetsseminarium Tchad- insatsen 2008-11-21.

¹⁵⁸ Försvarmakten/ Marintaktiska staben/ M 4 (2008), *Utkast! Erfarenheter Logistik, Från Sveriges insats i Tchad 2008*, sid 28-29 och 31 vilket ur ett utdrag ur FMV rapport MS 197 Erfarenheter efter genomförd verksamhet NBG 08 – SU 01 – TD 01.

¹⁵⁹ Försvarmakten (2008), *TD01 Slutrapport*, s. 14.

anges att beredningen gjordes under stark tidspress och omfattade endast de viktigaste materielsystemen. Precisionen i beredningen påverkades negativt av sena beslut om ändrad materielsammansättning.¹⁶⁰

I utkastet avseende logistik från marintaktiska staben framkommer det en rad erfarenheter. En brist vid planeringen var att logistiken ej var med från början. Planeringen försvårades dessutom av att det ej fanns ett komplett fungerande koncept för insatsen i Tchad. En annan erfarenhet är att det är bra att ha en ledande nation, i det här fallet Frankrike och multinationella lösningar men att det också ställs krav på att kunna klarlägga detaljer, förstå standarder och presentera behov. Vidare måste det vid planeringen på multinationell nivå finnas personal i det logistiska arbetet och inte bara personal med i operationscellen. Andra brister enligt utkastet, även om det ej står riktigt klart och tydligt, är att logistiken ej fullt ut kunde verka vid rekognoseringen. Vid packning i Sverige anges att förbandet hade för mycket materiel vilket var begränsande, positivt var nyttjandet av Barkaby för packningen vilket medgav att förbandet kunde växa fram och detta gav en förståelse för materielsituationen och att alla inblandade träffades. Avseende avtal anges att förbandet ej hade förstått ingångna avtal tillräckligt bra och att kunskapen om ingångna lokala avtal saknades eller var bristfällig. En lösning anges vara att FMLOG:s upphandlingsenhet ska vara med i deployeringen och kunna teckna avtal. Avseende flygtransporter anges att en brist var att nedflugen materiel anlände samtidigt med deployeringsstyrkan vilket gav logistik-, förvarings- och säkerhetsproblem. Lösningen anges till att deployeringsstyrka med förstahandsbehov flygs in, därefter anlände huvudstyrkans materiel med båt, ankomsten av deployeringsstyrka och huvudstyrkans materiel ska ej ske samtidigt.¹⁶¹ I utkastet anges den särskilda deployerings- respektive redeploieringsstyrkan varken som positivt eller negativt, men på erfarenhetsseminariet angavs dessa som en framgångsfaktor för insatsen.¹⁶²

Deployeringen omfattande en mängd materiel, cirka 260 lastkollin fördelade på 17 pansarterrängbilar, 43 övriga fordon (soft skins) och 202 containers. Materielen packades i Sverige av FMLOG där även förbandet var delaktiga till del. Vid erfarenhetsseminariet framkom det att ner till insatsområdet kom materiel som inte var behövd såsom exempelvis salladsbardisker och containers med papperslakan. Fördelningen av materieltransporter var att 80 % gick med båt, MS Gute, ner till Douala vilket tog 17 dygn. Från Douala till N'Djamena gick del med flyg, 17 stycken AN-124, del med landtransport. Resterande 20 % från Sverige gick från Västerås till N'Djamena med 9 stycken AN-124. Totalt var det drygt 2000 ton materiel. Den delen av materielen som transporterades till Abéché ägde rum i hela spektrumet från konvoj med eskort till att materielen överlämnades till en civil kontraktör som levererade vid slutpunkten.¹⁶³

Vid redeployering fanns det i Tchad materiel som ej användes varvid avsikten var att påbörja avvecklingen tidigt. Ett nav i avveckling var N'Djamena där all materiel skulle passera på sin väg till Douala. Under första delen av juli gick den första konvojen från Abéché till N'Djamena men

---

¹⁶⁰ Försvarsmakten/ Marintaktiska staben/ M 4 (2008), *Utkast! Erfarenheter Logistik, Från Sveriges insats I Tchad 2008*, sid 6.

¹⁶¹ Försvarsmakten/ Marintaktiska staben/ M 4 (2008), *Utkast! Erfarenheter Logistik, Från Sveriges insats I Tchad 2008*, sid 6-11.

¹⁶² Marintaktiska stabens erfarenhetsseminarium Tchad- insatsen 2008-11-21.

¹⁶³ Marintaktiska stabens erfarenhetsseminarium Tchad- insatsen 2008-11-21.

grundtanken att transportera den icke använda materielen från N'Djemena till Douala kunde ej genomföras vid denna tidpunkt. När transportererna från N'Djamena till Douala genomfördes var det på tre sätt, flyg hela vägen, landsväg hela vägen eller först landsväg för att i Kamerun omlasta till järnväg. Under avvecklingen uppstod det problem med lokala myndigheter om skatter varvid flygtransporter fick omdirigeras till landsvägstransporter. Sanering av utrustning skedde i N'Djamena samt i Douala, där det även skedde kompletterande sanering.¹⁶⁴

4.4 Likheter och skillnader

Likheter mellan *Operation Palliser* och Tchad-insatsen är för det första att båda ägde rum långt borta från hemmanationen även om Sierra Leone hade ett förflutet som brittisk koloni och medlem i det brittiska samväldet. För det andra fanns det ett stort logistiskt behov grundat på avstånd från hemmanationen och en brist på fungerande infrastruktur i respektive land. För det tredje att ett flertal internationella aktörer är verksamma i respektive land, dessa är olika FN-organ, afrikanska unionen och i Tchad EU men även hjälporganisationer. Dessutom finns det nationella intressen att bevaka såväl från afrikanska länder som från andra länder. För det fjärde att det fanns en nationell och en internationell operation i respektive land. I Sierra Leone var evakueringen en nationell operation men samtidigt skulle de brittiska styrkorna biträda FN-operationen. I Tchad finns det en nationell fransk operation som går ut på att stödja regeringssidan samtidigt som Frankrike är ledande nation i EU-operationen.

Skillnader mellan *Operation Palliser* och Tchad-insatsen är för det första att *Operation Palliser* var en nationell brittisk operation och Tchad-insatsen var en internationell operation. I Tchad ansvarade olika nationer för olika delar med Frankrike som ledande nation och den som fick lösa de problem som ej rymdes inom ansvarsfördelningen. För det andra tidsrymden från beslut om insats till att insatsen påbörjades var mycket kort i *Operation Palliser*, beslutet togs den 4 maj och den 7 maj var snabbinsatsbataljonen på plats och säkrat Lungi flygplats. I Tchad var tidsrymden lång beroende på såväl politiska förhållanden som militära i form av disponibla förband. För det tredje i *Operation Palliser* sattes förband in i en befintlig organisation med befintlig utrustning, de underställanden som ägde rum var utifrån den taktiska situationen och stående rutiner. I Tchad däremot krävdes det en internationell förbandsgenereringsproces och för det svenska förbandet krävdes det omorganisering, nyrekrytering och omutbildning av det svenska förbandet för att kunna sättas in överhuvudtaget. För det fjärde var *Palliser* en kustnära operation med nyttjande av flyg och sjö. Deltagande fordonsdelar på land var få detta grundat på såväl typ av förband – luftburet, hur förbandet kom dit – luftvägen samt möjligheten att kunna använda flyg för olika uppgifter utgående från en basering på land och till sjöss. I Tchad-insatsen var det däremot stora avstånd och stort tidsuttag för transporter från hamnen i Douala in till Tchad men även inom Tchad vilket kräver en kombination av sjö, flyg och land. För det fjärde är det mellan Sierra Leone och Tchad en skillnads avseende befolkningstäthet, vegetation och markförhållanden, denna skillnad finns även inom Tchad.

---

¹⁶⁴ Försvarsmakten (2008), *TD01F Slutrapport*, s. 23-25.

4.5 Sammanfattning och svar på fråga 2

Frågeställningen till kapitlet var hur genomfördes brittiska *Operation Palliser* och det svenska deltagandet i Tchad-insatsen avseende helhet och logistik?

Händelseförloppet i *Operation Palliser* var snabbt, Sierra Leone var ett oroligt område med en instabil FN-styrka. Själva händelseförloppet i maj 2000 gick snabbt och Storbritannien genomförde en nationell operation som började som en evakuering och ändrades till en stabiliserings- och träningsinsats. Operationen genomfördes av stående förband i beredskap med sin standardutrustning. Som grund för genomförandet fanns det ett operativt och ett logistiskt koncept, koncepten var relativt nya och oprövade. Koncepten byggde på en försvarsmaktsgemensam ledning och logistik med JRRF under ledning av JTFHQ i området som i sin tur leddes av PJHQ i London. Som grund för genomförandet fanns det en pågående planering utifrån eventuella operationer. Genomförandet och även logistiken var indelad i en snabbinsatsdel och en uppföljningsdel. För att genomföra operationen och logistiken upprättades en FMB i Dakar och deployeringen ägde rum med flyg och båt. Flyg var snabbt och lätt men rymde en viss risktagning med hänsyn till begränsat underhåll och understöd. Båt var långsammare men hade en större underhållssäkerhet såväl i kapacitet som i infrastruktur.

Händelseförloppet i den europeiska och i den svenska delen av Tchad-insatsen var egentligen väldigt lång, från det att frågan väcktes via beslutsfattning till att vara fysiskt på plats i området. Det svenska deltagandet i Tchad-insatsen genomfördes av ett förband med 30 dagar som behövde omorganiseras, nyrekryteras och omutbildas för att kunna sättas in. Lednings- och lydadsförhållandena skiftade för det svenska förbandet från utbildning i Sverige, via en först tänkt uppgift som underställd en fransk bataljon till att bli QRF för EUFOR i Tchad. I insatsen saknades det ett logistikkoncept utan istället fick det bli antaganden och basering på erfarenheter, dessutom var logistiken ej med från början i planeringen vilket medförde mindre delaktighet och påverkansmöjligheter. Logistiskt tog Frankrike på sig rollen som ledande nation, en ledande nation medför att det måste finnas en förståelse mellan att ställa krav, klarlägga detaljer, förstå och presentera behov hos alla de som deltar. Vid såväl deployering som redeployering användes en kombination av flyg och båt till Douala i Afrika och i Afrika användes en kombination av flyg, landsväg och järnväg.

I det fortsatta arbetet ska de två fallstudierna användas som grund för att kunna dra slutsatser avseende innehåll och åtgärder för att uppfylla de kriterierna.

5 ANALYS

5.1 Inledning

I kapitlet operationaliseras kriterierna för de tre begreppen i de två operationerna/ insatserna för att undersöka om och i vilken grad kriterierna uppfylls för att dra slutsatser avseende innehåll och åtgärder för att uppfylla kriterierna. Sist i kapitlet besvaras den tredje frågeställningen.

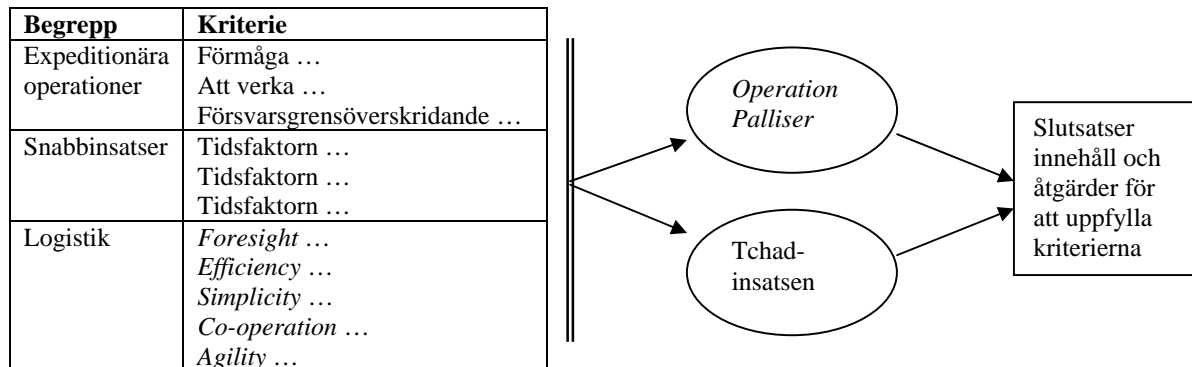

Bild 4 Sammanhanget från begreppen och kriterier via operationaliseringen till slutsatser.¹⁶⁵

5.2 Expeditionära operationer

Avseende innebörden av expeditionära operationer är det en stor överrensstämmelse mellan den bild som presenteras i källorna. Kriteriet är förmåga att genomföra operationer utanför det egna landets gränser och att verka i en begränsande miljö avseende såväl klimat och infrastruktur. Försvarsgrensöverskridande förhållningssätt och lösningar ingår i operationer.

Förmåga att genomföra operationer utanför det egna landets gränser

Operation Palliser återges i att antal källor som mönsterexempel på en expeditionär operation med snabbinsats. Detta genom att förbanden som deltog var organiserade för expeditionäritet, de besatt förmåga att lämna sitt område och bege sig någon annanstans. I EEF användes lätta rörliga förband med begränsad förmåga till logistik och understöd. I uppföljningsdelen användes förband med större förmåga till logistik och understöd, därav följde att det också tog längre tid för dem att komma på plats. Förbanden som deltog var utrustade och tränade för det som skulle genomföras vilket gav dem förmåga att genomföra operationen. Tchad-insatsen expeditionäritet avseende förmåga är mer tveksam och kan besvaras med både ja och nej. Nej genom att det förband som deltog ej från början var organiserad för den typ av operation som skulle genomföras. Förband var utrustat med stridsbåtar för en specifik uppgift – att verka i en kustnära miljö som lätt infanteri, och inga fordon vilket medförde att det var tvunget att omorganiseras, omutbildas och till del nyrekryteras. Ja genom att förbandet efter alla åtgärder verkligen kom iväg och löste sin uppgift. Utifrån ovanstående anser jag att förbandet ej besatt expeditionäritet detta grundat på alla de åtgärder som måste vidtas för att komma iväg.

¹⁶⁵ Författarens bild.

Förmåga att verka i en begränsande miljö

Förbanden i *Operation Palliser* var tränade och övade att verka i såväl olika som i begränsande miljöer. Det svenska förbandet i Tchad-insatsen var tränade och övade för att delta i en typ av miljö – den svenska – vilket är en stor begränsning. I det praktiska genomförandet visade dock förbandet att det besatt en förmåga att kunna lösa olika uppgifter, förbandet var i planeringen tänkt att vara underställd en fransk bataljon men blev en QRF för hela EU-styrkan.

Försvarsgrensöverskridande förhållningssätt och lösningar

De brittiska lednings- och lydnadsförhållanden är försvarsgrensöverskridande där delar ur respektive försvarsgren deltar under en gemensam ledning. Vikten av en gemensam logistik återkommer som ett genomgående tema i det brittiska genomförandet, detta utvecklas ytterligare i avsnittet 5.4 Logistik. Lednings- och lydnadsförhållanden i Tchad-insatsen var av skiftande form. Under utbildningen i Sverige med en tillhörighet till Amfibieregementet och Produktionsstaben för att från insatsplaneringen och i genomförandet övergå till Marintaktiska staben och Insatsstaben. Anledning till att marintaktiska staben fick uppgiften och inte Armétaktiska staben angavs vid erfarenhetsseminariet till att Armétaktiska staben var hårt ansträngd av insatserna i Afghanistan och Kosovo medan Marintaktiska staben hade möjligheterna och förbandet.¹⁶⁶ Låsningen till respektive försvarsgren i Sverige för genomförandet av operationer är en begränsning, de facto blir alla grenar inblandade oavsett om det är resurser som rekrytering av personal eller materielfrågor. För lednings- och lydnadsförhållanden på förbandsnivå var den en förutsättning vid planeringen vilket ändrades på plats i operationen vilket medförde att förbandet kunde nyttjas till en högre effekt. Logistikstödet i Tchad bygger på ett nationellt ansvar för respektive nation, som drivande nation hade Frankrike en ledande roll även inom logistiken, en ledande nation kan gynna logistiken och operationen, under förutsättning att man kan ställa rätt krav och förstår kraven och lösningarnas konsekvenser. Logistiken måste vara delaktig från början i planering och genomförande för att uppnå expeditionäritet, här finns det utvecklingspotential.

5.3 Snabbinsatser

I kriteriet finns det ett förhållande mellan snabbinsatser och expeditionära operationer. Kriteriet är tidsfaktorn, i avseende av förbandsgenerering, beredskap och reellt kunna vara insatta i operationsområdet.

Tidsfaktorn avseende förbandsgenerering organisation och utrustning

Den brittiska förbandsgenereringen bygger på att stående förbanden alternerar i olika beredskapsgrader. De med den högsta beredskapen har också den högsta prioriteten på personal och materiel. De underställanden som skedde i *Operation Palliser* är inom ramen för normalbilden i det brittiska försvaret. Det svenska deltagandet av Tchad-insatsen ger en helt annan bild av förbandsgenerering, förbandet var tvunget att kallas in, omorganiseras, omutbildas och till del nyrekryteras för att vara användbart. Min slutsats är att antingen var uppgiften fel eller användes fel förband för att lösa uppgiften.

---

¹⁶⁶ Marintaktiska stabens erfarenhetsseminarium Tchad- insatsen 2008-11-21.

Tidsfaktorn avseende beredskap

Stående förband medför att det finns färdiga förband att sätta i beredskap, dessutom underlättas möjligheten att anpassa beredskapen genom att höja och sänka den eftersom personalen finns i realiteten. I *Operation Palliser* var en fallskärmsbataljon avdelad som snabbinsatsbataljon med beredskapen att kunna lämna Storbritannien inom några få dagar, dessutom beordrades högsta beredskapen dagen innan, allt detta möjliggör att det verkligen finns förband för snabb insats. Det svenska förbandet i Tchad-insatsen hade 30 dagars beredskap vilket är en tämligen lång tidsrymd för beredskap som ett snabbinsatsförband. Detta tillsammans med förbandsgenereringsprocessen ger låg beredskap.

Tidsfaktorn avseende att reellt kunna vara insatta i området– strategiskt, operativt och taktiskt rörlighet

En grundförutsättning för detta är att förbandet existerar, efter det måste de ha en rörlighet som motsvarar beredskapskravet, vilket kan leda till att val måste ske avseende faktorer som tyngd, vikt och volym. I *Operation Palliser* var snabbinsatsförbanden, EEF:en, lätta med begränsad förmåga till logistik och understöd men i gengäld flygtransportbara vilket innebär kort tid till att vara operativa i operationsområdet. I uppföljningsdelen användes förband med större förmåga till logistik och understöd, vilket i detta fall krävde fartygstransport vilket medförde längre till att vara i operationsområdet. Det svenska deltagandet i Tchad-insatsen krävde omfattande transporter med flyg och med fartyg för att för det första komma till Afrika och för det andra att komma till operationsområdet i Tchad. Förbandet var organiserat och uppbyggt med mycket materiel och mycket tunga saker vilket medför att ett sådant förband är svårt att endast flyga in för att bli operativt.

5.4 Logistik

Det finns en stor koppling mellan expeditionära operationer, snabbinsats och logistik där de två första begreppen ställer krav på logistiken. Kriterierna utgår från de fem logistiska principer som används i det brittiska reglementet *Logistics for Joint Operations*. Denna sammanställning är inte på något sätt unik från andra men behandlar logistiken ur ett operativt och förmågeutnyttjande perspektiv.¹⁶⁷

Foresight

Det första logistikriteriet innebär förmåga att förutsäga och hantera begränsningar, analysera händelseutvecklingar samt hur resurser hanteras. I Storbritannien fanns det en planering inför eventuella händelseutvecklingar, *Contingency Planning*, vilket medförde att det fanns en grund att utgå ifrån när *Operation Palliser* startade. Det fanns en integrerad logistik på samma nivå som övriga försvarsgrenar som var med från början i planering dessa två fakta underlättar att hantera detta kriterium. Hanterandet av begränsningar och resurser är en del av den logistiska planeringen och genomförandet. I *Operation Palliser* finns det ett antal olika exempel. För det första att insättandet av EEF rymde en logistisk begränsning med sin begränsade förmåga till stöd, vilket är en planerad risktagning sammanhängande med den bedömda tidpunkten och händelseutvecklingen till dess att ARG:n anländer. För det andra är hanterandet av resurser i avvägningen och kombinationen mellan flyg för EEF och båt för uppföljningsdelen.

---

¹⁶⁷ Ministry of Defence (2007), *Logistics for Joint Operations*, *Joint Doctrine Publication 4-00*, s. 1-5 till 1-8.

En begränsning var att britterna saknade strategisk flygtransportkapacitet, vilket kompensades genom att C-130 användes samt att det fanns ledig kapacitet att chartra in från ukrainska Anatoys. I det svenska deltagandet i Tchad-insatsen fanns det en rad begränsningar för att uppfylla detta kriterium. För det första var logistiken ej med från början i planeringen. För det andra saknades det ett generiskt logistikkoncept att utgå ifrån. Arbetet med logistiken utgick ifrån erfarenheter från föregående insatser vilket är positivt men kombinationen av ett generiskt koncept och erfarenheter hade varit bättre. För det tredje var förbandet tvunget att omorganisera från stridsbåtar till fordon samt att en mängd ny materiel tillfördes vilket skapade en osäkerhet om behovet på logistik. För det fjärde att uppgifterna ej var klara från början vilket medförde en osäkerhet om behovet på logistik, vilka uppgifter ska kunna genomföras, detta kan hanteras genom en kraftfull överdimension men till priset av en högre kostnad och ett större logistiskt avtryck.

Efficiency

Det andra logistikkriteriet innebär att uppnå effektivitet, maximalt understöd med minimala resurser, modularitet. Effektivitet i *Operation Palliser* är att olika försvarsgrenar delade på resurser som logistik, inledningsvis armé och flyg och därefter också flottan när ARG:n anlände till området med ytterligare understöd och underhåll. Upprättandet av en underhållsbas – FMB – i Dakar är effektivt genom att det skapar säkerhet i operationens genomförande. Effektivitet i militära operationer är inte en fråga bara om pengar utan också möjligheten att genomföra det man vill med operationen. Tchad-insatsen var en multinationell insats där varje land ytterst är ansvariga för sitt deltagande. Risken är att detta är understöd med maximala resurser. Effektivitet kan uppnås på olika sätt ett är att dela upp uppgifterna mellan länder där exempelvis en svarar för drivmedel och en annan för transporter, ett annat sätt är att ett land tar ett ledande ansvar. I Tchad var Frankrike ledande nation även inom logistiken. För att uppnå effektivitet måste man kunna ställa rätt krav och förstår kraven och lösningarnas konsekvenser vilket inte alltid verkar ha varit fallet under planeringen av insatsen, i detta rymms att personal med logistikkompetens måste vara delaktiga. Två exempel på effektivt resurshanterande är dels de transporter som genomfördes i Tchad, dessa var inom hela skalan från egna konvojer med eskort till att en civil kontraktör levererade vid slutpunkt. Dels att deployering och redeployering understöddes av en särskild styrka, det är kostandseffektivt och rationellt att tillföra extra resurser när belastningen är högre.

Simplicity

Det tredje logistikkriteriet innebär enkelhet i koncept och genomförande. Det finns i teorin en enkelhet i koncept och genomförande av *Operation Palliser*. JRRF är tydligt som koncept med en gemensam ledning, denna operation var första gången som JRRF användes vilket innebär att det fanns ett behov av att lyckas. I planering och genomförande var logistiken jämbördig med övriga försvarsgrenar vilket underlättar att vinna framgång för att implementera hur en operation ska genomföras ur ett logistiskt perspektiv. Två delar i operationen som underlättar enkelhet är en gemensam logistik och att det finns färdiga stående förband att sätta in. Enkelheten är att logistikern vet vilka resurser som finns att understödja med och vilka som ska understödjas och deras behov. En brist i *Operation Palliser* var att genomförandet av deployeringen brast i kontroll och uppföljning när förbanden tryckte på för att få sin materiel och personal på plats. Detta kunde ha fått förödande konsekvenser eftersom en fungerande deployering är en förutsättning. I Tchad-insatsen finns det en tvetydighet avseende kriteriet. Enkelhet är att all packning genomfördes på

en plats, Barkaby, vilket ger överblickbarhet och möjlighet till kontroll. Enkelhet är att deployering och redeployering understöddes av en särskild styrka, personal utför det de har kompetens för vilket är som tidigare nämnts kostnadseffektivt att tillföra extra resurser när belastningen är högre. Det finns två fall av motsatsen till enkelhet i Tchad-insatsen. Det första är att logistiken ej var med från början i planeringen, i synnerhet när överste Bo Klingvik anger i *Expeditionära operationer och förmågor* att logistik är en av de viktigaste faktorerna och att logistikplaneringen totalt dominerar vad som är möjligt att uppnå.¹⁶⁸ Det andra är att det saknades ett generiskt logistikkoncept att utgå ifrån. Det finns fördelar med ett generiskt koncept, det är ett sätt att undvika felplanering och misstag samt att förbandet vet vilken materiel som finns och vilket understöd som kan förväntas. I Tchad-insatsen blev konsekvensen att fel eller onödig materiel packades och kommer ner till operationsområdet, förbandet visste inte förrän väldigt sent vilken materiel den hade samt förbandet hade enorma mängder materiel.

Co-operation

Det fjärde logistikkriteriet innebär ett gemensamt förhållningssätt i logistiken, kräver försvarsgrensöverskridande och multinationalitet. *Operation Palliser* hade en försvarsgrensöverskridande logistik och i alla fall teoretiskt ett gemensamt förhållningssätt till logistik. Den multinationella delen var egentligen begränsad till nyttjandet av FMB i Dakar och till kontakter med den missionen som pågick i Sierra Leone. I en multinationell insats som Tchad ryms det ett stort behov av samverkan mellan försvarsgrenar, försvarsmakter och länder. Principen i multinationella insatser är att respektive land är ansvarig för sina delar vilket kan innebära att alla måste ha en liten del av allt i operationsområdet. I Tchad tog Frankrike en ledande roll inom logistiken för att lösa ut det som respektive land ej själva gjorde. Olika länder valde olika lösningar, Sverige valde exempelvis själva att svara för deployering och redeployering. Strävan måste alltid vara en samordnad logistik, med multinationella lösningar eller att länder tar ledarroll inom olika områden. Genom samarbete kan det logistiska fotavtrycket minska vilket i sin tur kan leda till att resurser kan användas gemensamt och rationellt för att leverera effekt.

Agility

Det femte logistikkriteriet innebär förmåga att snabbt möta nya händelseutvecklingar, flexibilitet. I *Operation Palliser* var logistiken med i planeringen från början, vilket skapade möjlighet att påverka händelseförlopp och tidigt kunna vidta åtgärder. Sierra Leone hade ett förflutet som brittisk koloni vilket innebär att det fanns ett band till Storbritannien, genom detta var området ej helt nytt för britterna. Förmågan att agera snabbt och flexibelt i *Operation Palliser* var upprättandet av en underhållsbas – FMB – området. Genom denna åtgärd skapades det ett säkert område i närheten av operationsområdet för styrkeuppladdning och stöd till genomförandet samt att kunna möta nya utvecklingar som en eskalering av en konflikt. I Tchad-insatsen fanns det en förmåga att möta den händelseutveckling som ägde rum mellan planering och genomförande av insatsen. Förändringen var att gå ifrån att vara underställd en fransk bataljon till att vara QRF för

---

¹⁶⁸ Sjöblom, Ingvar (2008), *Expeditionära operationer och förmågor*, s. 43. Enligt Ingvar Sjöblom var överste Bo Klingvik chef för den operativa sektionen, J3, vid OHQ i Paris och verksam under tiden 2007-10-15 till 2008-04-15.

hela EUFOR. Förändringen medförde egentligen ingen ändring av logistiken.¹⁶⁹ Det kan finnas flera skäl till att ingen förändring behövde ske, för det första att det fanns en logistisk överkapacitet med alla de resurser som fanns tillgängliga, för det andra att det var för sent i processen och för det tredje att insatsen inte fick misslyckas ur ett politiskt perspektiv. Förmågan att snabbt möta nya händelseutvecklingar och att agera flexibelt handlar om att logistiken ska kunna leverera effekt så att en operation/insats kan genomföras. En bra förutsättning för att kunna uppfylla kriteriet är att vara delaktig i planering och genomförande för att kunna agera proaktivt och inte bara reaktivt.

5.5 Slutsatser och svar på fråga 3

Frågeställningen till kapitlet var utgående från *Operation Palliser* och det svenska deltagandet i Tchad-insatsen vilka slutsatser kan göras avseende innehåll och åtgärder för att uppfylla kriterierna?

Slutsatser för fallstudierna uppdelade på kriterierna för begreppen expeditionära operationer, snabbinsatser och logistik är;

För att uppfylla kriterierna för expeditionära operationer måste ett förband vara organiserade och utrustade för att fysiskt kunna lämna område det befinner sig i, det kan vara med tillförda resurser såsom transportflyg, lastbilar eller båt eller med egna resurser. Förbandet måste dessutom vara tränade och övade att verka i olika miljöer, scenarion och situationer. Enhetlighet i lednings- och lydnessförhållanden ger en enkelhet, tydlighet i planering och genomförande. Varje gång det blir ändring finns det möjliga felkällor. Gemensam logistik är viktig vilket framgår under logistik. Avseende genomförda fallstudier uppfyller *Operation Palliser* kriteriet för expeditionära operationer, Tchad-insatsen gör det däremot ej på grund av alla de åtgärder som måste vidtas för att ge förbandet förmåga till expeditionäritet.

För att uppfylla kriterierna för snabbinsats är förhållandet till tiden och den vilja som finns till användandet av tiden det viktiga. När man sätter gränser eller ramar för tiden så faller de alternativ som står till förfogande att välja mellan ut antingen som en möjlighet eller en begränsning. Stående förband som är genererade med tillräckligt rätt utrustning och övade från början, med kort beredskapstid och en rörlighet som medger flygtransportbarhet ger möjlighet till kort tid för insats. Förband med lång beredskapstid, behöver kallas in och genereras på nytt med annan utrustning och övas samt en rörlighet som kräver annan transport än flyg ger en längre tid till insats. I detta ska dock framhållas att resursen flyg är begränsad vilket framgår i såväl *Operation Palliser* och i Tchad-insatsen. Med hänsyn till tiden var *Operation Palliser* en snabbinsats. Det svenska deltagandet i Tchad-insatsen var det ej, även om man bortser från händelser som ligger utanför den militära delen för påverkan såsom politiska processen, förbandsgenerering på europeisk nivå och bristande infrastruktur i området.

---

¹⁶⁹ E-post med Major Andreas Nordén, Marintaktiska staben/ M4 2009-02-11, Andreas Nordén tjänstgjorde vid TD O1F som Chef Avvecklingsstödet. I E-posten anges att skälet var att ”tåget redan gått” och att man beaktade många olika eventualiteter och möjliga uppgifter.

En övergripande slutsats för att uppfylla kriterierna för logistiken är att de hänger ihop och påverkar varandra. Kriterierna kan som alla principer antingen förstärka eller motarbeta varandra.

Slutsatser för att uppfylla *foresight* är att det måste finnas en planering inför eventuella händelseutvecklingar i möjliga konfliktområden som kan bli aktuella för insats. För att uppnå förtänksamhet i logistiken bör den vara gemensam och utöva inflytande på samma nivå som övriga försvarsgrenar/ aktörer. Vid planering behövs det ett generiskt logistikkoncept att utgå ifrån i en kombination med erfarenheter.

Slutsatser för att uppfylla *efficiency* sammanhänger med att i största möjliga mån erhålla maximalt understöd med minimala resurser/ kostnader, i detta sammanhang är pengar en kostnad, efterfrågad effekt och säkerhet i genomförandet är andra. Det kan ske genom olika lösningar utgående från en uppdelning av ansvarsområden till att en tar allt ansvar.

Slutsatser för att uppfylla *simplicity* är att logistiken måste vara med i planeringen och genomförandet från början genom att logistiken ofta ger förutsättningarna för vad som är möjligt. Kombinationen av ett generiskt logistikkoncept att utgå ifrån och färdiga stående förband ger vilka resurser som finns att understödja med och vilka som ska understödjas och deras behov.

Co-operation i form av försvarsgrensöverskridande och multinationalitet återfinns som slutsatser i andra kriterier. Genom att uppfylla kriteriet kan det logistiska fotavtrycket minska vilket i sin tur kan leda till att resurser kan användas gemensamt och till att leverera effekt utåt.

Slutsatser för att uppfylla *agility* är att delaktighet i planering och genomförande delaktig ger möjlighet att kunna agera proaktivt och inte bara reaktivt. Dimensionering av resurser är en viktig del för att skapa flexibilitet. För lite resurser kan medföra begränsningar som kräver förtänksamhet och prioriteringar, för mycket resurser kan medföra begränsningar eller problem genom de volymer och vikter som måste hanteras och medför tidsåtgång.

Ett konstaterande är att *Operation Palliser* och Svenska deltagandet i Tchad-insatsen endast delvis uppfyller de logistiska kriterierna.

Detta är många och omfattande slutsatser. Slutsatserna går in i varandra och för att göra dem mer hanterbara i svaret på frågeställning 3 kan de som är lika skrivas ihop utifrån en minsta gemensamma nämnare. För att uppfylla kriterierna i expeditionära operationer, snabbinsatser och logistik avseende innehåll och åtgärder kan följande slutsatser göras;

- Förband måste vara fysiskt organiserade och utrustade för att kunna lämna sitt område.
- Förband måste vara tränade och övade att verka i olika miljöer, scenarion och situationer.
- Enhetliga lednings- och lydnadsförhållanden ger en enkelhet.
- När man sätter gränser eller ramar för tiden så faller de alternativ som står till förfogande att välja mellan ut antingen som en möjlighet eller en begränsning – lätt/ tungt, snabbt/ långsamt, risk/ säkerhet och så vidare.
- Logistiken ska vara med från början i planering och genomförande, ett generiskt logistikkoncept underlättar.

- Det gäller att planera för olika händelseutvecklingar.
- Gemensam logistik – försvarsgrensöverskridande och multinationell i någon form ger mer effekt.
- Maximalt understöd med minimala eller rätt resurser – kan mätas i pengar, effekt eller säkerhet – rätt dimensionering.

Begreppen och kriterierna samt slutsatserna utifrån dem förhåller sig till och samverkar med varandra. Denna inbördes interaktion kan illustreras enligt nedan;

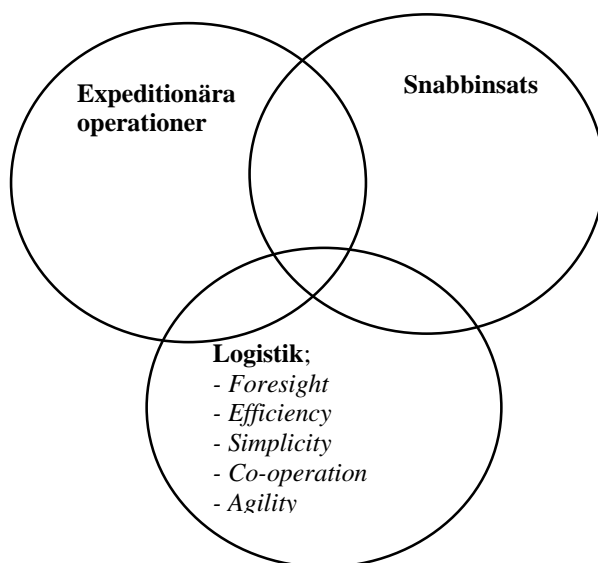

Bild 5 En illustration över förhållandet och samverkan mellan kriterierna.¹⁷⁰

---

¹⁷⁰ Författarens bild.

6 SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

6.1 Sammanfattning

I uppsatsen har det genomförts en begreppsanalys av expeditionära operationer, snabbinsatser och logistik vilket har resulterat i att kriterier för begreppen har härletts och definierats. Kriterierna är;

Begrepp	Kriterie
Expeditionära operationer	Förmåga att genomföra operationer utanför det egna landets gränser. Att verka i en begränsande miljö avseende såväl klimat och infrastruktur. Försvarsgrensöverskridande förhållningssätt och lösningar ingår i operationer.
Snabbinsatser	Tidsfaktorn i avseende av förbandsgenerering. Tidsfaktorn i avseende av beredskap. Tidsfaktorn i avseende av reellt kunna vara insatta i operationsområdet.
Logistik	<i>Foresight</i> innebarande förmåga att förutsäga och hantera begränsningar, analysera händelseutvecklingar samt hur resurser hanteras. <i>Efficiency</i> innebarande att uppnå effektivitet, maximalt understöd med minimala resurser, modularitet. <i>Simplicity</i> innebarande enkelhet i koncept och genomförande. <i>Co-operation</i> innebarande ett gemensamt förhållningssätt i logistiken vilket kräver försvarsgrensöverskridande och multinationalitet. <i>Agility</i> innebarande förmåga att snabbt möta nya händelseutvecklingar, flexibilitet.

Tabell 4 Begreppen och kriterier kopplat till dessa¹⁷¹

Operation Palliser genomfördes som en snabb operation med stående förband med sin standardutrustning. Som grund fanns det ett försvarsmaktsgemensamt operativt och logistiskt koncept med en pågående planering utifrån eventuella operationer. Operationen indelades i en snabbinsatsdel med flyg och en uppföljningsdel med båt. Som stöd för operationen upprättades en FMB i Dakar. I Tchad-insatsen var det lång tid från beslut till insats såväl ur ett europeiskt som svenskt perspektiv. I insatsen saknades det ett logistiskt koncept och istället var logistiken baserat på antaganden och erfarenheter, dessutom var logistiken ej med från början i planeringen. Under deployering och redployering användes en kombination av flyg, sjö, landsväg och järnväg.

För att uppfylla kriterierna i expeditionära operationer, snabbinsatser och logistik avseende innehåll och åtgärder kan följande slutsatser göras;

- Förband måste vara fysiskt organiserade och utrustade för att kunna lämna sitt område.
- Förband måste vara tränade och övade att verka i olika miljöer, scenarion och situationer.
- Enhetliga lednings- och lydnadsförhållanden ger en enkelhet.
- När man sätter gränser eller ramar för tiden så faller de alternativ som står till förfogande att välja mellan ut antingen som en möjlighet eller en begränsning – lätt/ tungt, snabbt/ långsamt, risk/ säkerhet och så vidare.
- Logistiken ska vara med från början i planering och genomförande, ett generiskt logistikkoncept underlättar.

¹⁷¹ Författarens tabell.

- Det gäller att planera för olika händelseutvecklingar.
- Gemensam logistik – försvarsgrensöverskridande och multinationell i någon form ger mer effekt.
- Maximalt understöd med minimala eller rätt resurser – kan mätas i pengar, effekt eller säkerhet – rätt dimensionering.

6.2 Diskussion

Det källmaterial som har varit tillgängliga har haft ett politiskstrategiskt eller militärstrategiskt perspektiv. Källmaterialet är skrivet utifrån en pågående transformeringen av försvarsmakter och en vilja att kunna delta i snabba och kortsiktiga operationer. I källmaterialet framhålls logistiken som en viktig del dock utan att den egentligen fördjupas avseende innehåll. I *Armed Forces and Society in Europe* framgår vikten av logistik genom de fem generiska kännetecknen för *expeditionary warfare* där två är logistik. I *Försvar i användning* finns även logistik med i form av strategisk, operativ och taktisk rörlighet. *Rapport från perspektivstudien hösten 2007 – Ett hållbart försvar för framtida säkerhet* har ett 20-årigt perspektiv och avhandlar egentligen ej logistik. *Expeditionär Förmåga, Analytiskt Koncept, Vision, Krav och Utveckling* tar upp ett antal nyckelord som koordinerat logistikstöd, redundans i logistiksystem, integrerad logistikledning och uppdragsanpassad logistikkedja. Konceptet är övergripande och analytiskt, därigenom bryts ej nyckelorden ned. *Expeditionära operationer och förmågor* slutligen fokuserar på förmågan att vara expeditionär vilket innebär att logistik anges som en förutsättning men utvecklas egentligen ej djupare. Avseende logistikprinciper har fem valts utgående från att de är definierade på operativ nivå, är förmågeutnyttjande och allmänna.

Uppsatsens syfte har varit att undersöka vilka kriterier som krävs för att genomföra expeditionära operationer och snabbinsatser med fokus på logistik. Utgående från källmaterialet har uppsatsen bidragit till forskningen med en fördjupning inom området och då i synnerhet med fokus på logistik. Fördjupningen omfattar tre delar. För det första själva begreppsanalysen med kriterierna där dessa ska användas som analysverktyg i uppsatsen. För det andra att två fallstudier har genomförts inom området, i den tidigare forskningen som har använts har detta ej skett. Avseende *Operation Palliser* används en fallstudie som källmaterial, *Network Centric Operations (NCO) Case Study, The British Approach to Low-Intensity Operations: Part II*, men den avhandlar det brittiska förhållningssättet till lågintensiva operationer. För det tredje de slutsatser som har dragits avseende innehåll och åtgärder för att uppfylla kriterierna för begreppen expeditionära operationer, snabbinsatser och logistik. Resultatet i uppsatsen stärker det förhållandet och samverkan som finns mellan expeditionära operationer, snabbinsatser och logistik vilket framgår i källmaterialet.

I uppsatsen har hermeneutisk metod och kvalitativ textanalys använts. Fördelar i uppsatsen avseende metodanvändande är att det finns en spårbarhet i härledningarna och definieringar genom att de redovisas. Vidare används dessa härledningarna och definieringar i uppsatsen genom att de blir analysverktyget. Svagheter eller risker med hermeneutisk metod och kvalitativ textanalys är att det är tolkningar och då utgående från delar, helhet och kontext. En annan risk i uppsatsen är användandet av endast två fallstudier där dessa kan påverka slutsatserna. Med att använda två fallstudier uppnås dock en hanterbarhet i mängd fakta.

7 REFLEKTION

7.1 Resultatet

Från första början har det framstått väldigt tydligt hur lite underlag det trots allt finns om expeditionära operationer och snabbinsatser i Sverige. Det begränsade underlaget gäller till del även för logistik och då främst kopplat till de två tidigare begreppen som logistiken ska möjliggöra. Mycket av det underlag som finns inom Försvarmakten är enligt mitt förmenade av typen enskilda personers egna tankar och *PowerPoint* vilket har en begränsad användbarhet utifrån att det kan tolkas på många olika sätt. Vad som däremot har varit väldigt positivt och stimulerande är den stora och goda respons samt intresse som finns från samtliga berörda som jag varit i kontakt med. Det finns en stor och ambitiös vilja att utveckla försvarmaktens förmåga inom det område som uppsatsen avhandlar. För att Försvarmakten verkligen ska ha en fungerande förmåga till expeditionära operationer och snabbinsats återstår det mycket arbete. I synnerhet när det ska implementeras i det mer praktiska arbetet – planering och genomförandet av operationer/insatser. Härvid är det viktigt att skapa en helhetslösning och inte glömma bort eller negligera delar som logistiken.

Uppsatsens påverkan på Försvarmakten är att den kan utgöra ett bidrag till att utveckla förmågan till expeditionära operationer, snabbinsatser och en logistik som stödjer detta genom att den får beslutsfattare och officerare att reflektera över begreppen och kriterierna samt hur och på vilket sätt de kan uppfyllas. Ytterligare påverkan är att den utgör en fördjupning av de studier som har skett inom Försvarmakten och på Försvarshögskolan genom begreppanalysen samt att kriterierna har operationaliserats i fallstudier med efterföljande slutsatser.

7.2 Fortsatt forskning och studie

Expeditionära operationer och snabbinsats är en väsentlig del i utvecklingen av Försvarmaktens förmåga. Något som är viktigt är att inte bara fokusera på det som syns utan även det som möjliggör och i detta är logistiken en förutsättning. Det jag har kommit fram till i arbetet är att det endast är i sin linda. Tre områden som jag finner intressanta för fortsatt forskning och studie är;

Hur kan förmågeutvecklingen av expeditionära operationer och snabbinsatser omsättas till planering och genomförande på operativ och taktisk nivå?

Vad innebär ett generiskt logistikkoncept för expeditionära operationer och snabbinsatser och hur hanteras ett sådant i planering och genomförande? Detta skulle dessutom i nästa steg kunna utvecklas till ett förslag.

Försvarmaktsgemensam logistik – hur kan det höja effekten i förmågeutnyttjande operationer/insatser?

8 KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

8.1 Tryckta källor

Allen, Patrick (2002), *Rapid Reaction Forces*. Shrewsbury: Airlife Publishing Ltd.

Ejvegård, Rolf (1996) *Vetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur, andra upplagan.

Esaiasson P, Gilljam M, Oscarsson H & Wängnerud L (2003) *Metodpraktikan*. Stockholm: Norstedts Juridik AB, upplaga 2:1.

Fowler, William (2005), *Operation Barras, The SAS Rescue Mission: Sierra Leone 2000*. London: Cassell.

Forster, Anthony (2006), *Armed Forces and Society in Europe*. Houndsmills: Palgrave Macmillan.

Foxtron, P D (1994) *Powering War, Modern Land Force Logistics*. London: Brassey's (UK) Ltd.

Försvarsdepartementet (2008), *Försvar i användning*, Ds 2008:48. Stockholm: Regeringskansliet.

Försvarsmakten (2005), *Doktrin för gemensamma operationer*. Stockholm: Försvarsmakten.

Försvarsmakten (2007), *Försvarsmaktens Grundsyn Logistik*. Stockholm: Försvarsmakten.

Försvarsmakten (2008), Missiv till *Analytiskt Koncept för Expeditionär Förmåga*, HKV beteckning 01 400:77671. Stockholm: Försvarsmakten.

Försvarsmakten (2008), *Expeditionär Förmåga, Analytiskt Koncept, Vision, Krav och Utveckling*. Stockholm: Försvarsmakten.

Försvarsmakten (2008), *Nordic Battlegroup Force Headquarters Sweden, Lessons Learned 2008*, LedR beteckning 01800[1].21154, *Bilaga 1 Final Lessons Learned Report from NBG 08*. Enköping: Försvarsmakten.

Försvarsmakten (2008), *TD01 Slutrapport*, TD01 beteckning 01 200:60134. Stockholm: Försvarsmakten.

Försvarsmakten (2008), *TD01F Slutrapport*, TD01F beteckning 01 200:4232. Stockholm: Försvarsmakten.

Gberie, Lansana (2005), *A Dirty War in West Africa, the RUF and the Destruction of Sierra Leone*. Bloomington: Indiana University Press.

Högkvarteret (2007), *Rapport från perspektivstudien hösten 2007 – Ett hållbart försvar för framtida säkerhet*, HKV beteckning 23 382:63862. Stockholm: Försvarsmakten.

Kress, Moshe (2002) *Operational Logistics, The Art and Science of Sustaining Military Operations*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers Group.

Ministry of Defence (2007), *Logistics for Joint Operations, Joint Doctrine Publication 4-00, Third Edition*, Swindon: Ministry of Defence.

Olonisakin, Funmi (2008), *Peacekeeping in Sierra Leone, the story of UNAMSIL*. Boulder: Lynne Rienner Publishers Inc.

Sjöblom, Ingvar (2008), *Expeditionära operationer och förmågor*, FHS beteckning 955/8:1. Stockholm: Försvarshögskolan.

Svanqvist, Claes (2008) *Svenska expeditionära luftstridskrafter?*, FHS beteckning 1450/7:1. Stockholm: Försvarshögskolan.

Widén, Jerker & Ångström, Jan (2004), *Militärteorins grunder*. Stockholm: Försvarsmakten.

8.2 Internet

EU (2003) *Ett säkert Europa i en bättre värld, En europeisk säkerhetsstrategi*. <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIISV.pdf> (2008-11-24).

EU (2008), *EUFOR TCHAD/RCA*. http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showpage.asp?id=1366&lang=en&mode=g (2008-12-02).

EU-upplysningen (2008), *Snabbinsatsstyrkor*. <http://www.eu-upplysningen.se/Amnesomraden/Utrikes-och-sakerhetspolitik/Militar-och-civil-krisantering/Snabbinsatsstyrkor/> (2008-11-18).

FN (2007) *Resolution 1778*. <http://www.mil.se/upload/dokumentfiler/Resolutioner/Afrika/1778.pdf> (2008-12-02).

Försvarsmakten (2007) *Idé blir verklighet – Nordic Battlegroup redo för insats*. <http://www.mil.se/sv/Nyheter/OBs-nyhetsbrev/Nyhetsbrev-23-nov-2007/> (2008-11-24).

Försvarsmakten (2008) *Insatsen i Tchad avslutad*. <http://www.mil.se/sv/Nyheter/Nyheter-fran-varlden/Tchad/Insatsen-i-Tchad-avslutad/> (2008-12-03).

Försvarsmakten (2008), *Soldater och materiel på väg till Tchad*. <http://www.mil.se/sv/Nyheter/Nyheter-fran-varlden/Tchad/Ett-skepp-kommer-lastat/> (2008-12-03).

Försvarsmakten (2008), *Tchad*. <http://www.mil.se/sv/i-varlden/Pagaende-insatser/Tchad/> (2008-12-02).

Försvarsmakten (2008), *TD01 summerar sin tid i Tchad*. <http://www.mil.se/sv/Nyheter/Nyheter-fran-varlden/Tchad/TD01-summerar-sin-tid-i-Tchad/> (2008-12-02).

NATO (2007), *NATO Logistics Handbook*. http://www.nato.int/docu/logi-en/logistics_hndbk_2007-en.pdf (2008-11-26).

NATO (2008), *AAP-6, NATO Glossary of Terms and Definitions (English and French)*. <http://www.nato.int/docu/stanag/aap006/aap-6-2008.pdf> (2008-11-24).

King's College (2007), *Network Centric Operations (NCO) Case Study, The British Approach to Low-Intensity Operations: Part II*. <http://www.oft.osd.mil/initiatives/ncw/docs/LIO%20Part%20II%20Final%20with%20UK%20OD%20Release.pdf> (2008-11-19).

Vetenskapsrådet (2002), *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/etikreglerhs.pdf (2009-02-24).

8.3 Opublicerade källor

Försvarsmakten/ Marintaktiska staben/ M 4 (2008), *Utkast! Erfarenheter Logistik, Från Sveriges insats I Tchad 2008*.

8.4 Övriga källor

E-post med Major Andreas Nordén, Marintaktiska staben/ M4 2009-01-08.

E-post med Major Andreas Nordén, Marintaktiska staben/ M4 2009-02-11, Andreas Nordén tjänstgjorde vid TD 01F som Chef Avvecklingsstödet.

Föreläsning av Peter Bendle och David Heaton, BMT Reliability Consultants Ltd på strategiska/ operativa logistikkursen vid Försvarshögskolan avseende insatslogistik 2008-12-02. Peter Bendle har en bakgrund i brittiska armén och deltog personligen i planering och genomförandet *Operation Palliser*. David Heaton har ett förflutet som logistikofficer i brittiska flygvapnet. De är konsulter vid BMT Reliability Consultants Ltd.

Intervju med Peter Bendle, BMT Reliability Consultants Ltd 2008-11-11. Peter Bendle tjänstgjorde i brittiska armén 1980-2002 och vid brittiska försvarsdepartementet 2002-2007. Sedan 2007 är han konsult, han har haft en rad konsultuppdrag för Försvarsmakten.

Marintaktiska stabens erfarenhetsseminarium Tchad- insatsen 2008-11-21.

Samtal med överstelöjtnant Stefan Flygelholm, Ledningsstaben utveckling Försvarsmaktens konceptutvecklingsenhet, LEDES UTV FMKE, Lars-Åke Hansson, Analytiker, Försvarets forskningsinstitut, FOI och överstelöjtnant/försvarsmaktsingenjör, Tekn Dr, Arne Norlander, LEDES UTV FMKE 2008-10-29 angående Försvarsmaktens utveckling och arbete med expeditionära operationer.

BILAGOR

Bilaga 1 Intervjufrågor till Peter Bendle 2008-11-11

Generic or international logistic

1. What are expeditionary operations for you?
2. What are rapid reaction operations for you?
3. Which demands could be set on logistics in “ordinary” operations?
4. Which demands could be set on logistics in expeditionary operations/ rapid reaction operations?
5. What are the difference between the logistic situation or concepts in questions three and four?

Swedish logistic

6. What characterises Swedish logistic?
7. What characterises Swedish logistic in expeditionary operations/ rapid reaction operations?
8. What characterises the logistic in NBG 08 and also strength and weakness in this logistic?
9. What are necessary to development from NBG 08 to perform better in BG 11?

Others

10. How are logistic and logistic in expeditionary operations/ rapid reaction operations linked to “Principles of logistics” defined as “foresight, economy, flexibility, simplicity and co-operation”. These are defined in for example “Powering war, Modern land Force Logistics” by PD Foxtron (1994) but also in “Logistics for Joint Operations, Joint Doctrine Publications 4-00 Third Edition” (2007)?
11. How are you looking at Swedish logistic publication as the Logistic Handbook/ Logistikhandboken and Swedish Defense Forces Basic Outlook Logistic (2007)/ Försvarmaktens Grundsyn Logistik (2007), are they valid for modern logistic and for logistic for expeditionary operations?